

Beszámoló

A Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete 2010. június 24-26-án, Debrecenben, a Bárczi Gusztáv Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény közreműködésével rendezte XXXVIII. Országos Szakmai Konferenciáját Bárczi Gusztáv születésének 120 éves évfordulója emlékére „Hagyomány és megújulás a gyógypedagógiában, a fogyatékos személyek megsegítésében” kerettémában

A csütörtöki plenáris ülésen, a nagyszerű gyermekműsort, a fővédnöki és elnöki köszöntéseket követően négy plenáris előadás hangzott el. Gereben Ferencné és Papp Gabriella főiskolai tanárok „Változó szakmai szerepek a változó társadalomban” című előadásuk bevezetőjében felidéztek Bárczi Gusztáv személyét, tevékenységét, és megemlékeztek Bárczi munkatársairól, a 15 éve közülünk eltávozott Illyés Gyulánéről, a MAGYE létrehozásának kezdeményezésében előljáró, 10 éve elhunyt dr. Göllesz Viktorról, dr. Méhes Józsefről, a MAGYE örökös tiszteletbeli elnökéről és a Pszichopedagógiai Szakosztály korábbi elnökéről, Volentics Annáról, akik munkatársként, tanítványként követték Bárczit a gyógypedagógia hagyományainak ápolásában az aktuális kihívásokra adandó válaszok megfogalmazásában. Laky Ildikó, az MTA Szociológiai Kutató Intézetének munkatársa „Értékváltozás a fogyatékossgal élő diplomások körében”, Zászkaliczky Péter főiskolai tanár pedig a „tudással a befogadó társadalomért: a szociális integráció és a gyógypedagógia” témájú előadásaikkal készítettek elő a szakosztályi ülések tartalmi munkáját. Az ez évi konferencia szakmai társaként, a Magyar Fonetikai, Foniátria és Logopédiai Társaság képviselőjében Szamosközi Alice, a Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Fül-Orr-Gégészeti és Fej-Nyaksebészeti Klinika logopédusa a „Hallássérültek rehabilitációja cochleáris implantációval” címmel tartott előadást.

A szombati zárónapon a Nonprofit Média Központ Alapítvány Nézőpont Váltás Program alkotóinak filmbemutatóján és az azt követő kerekasztal beszélgetésen vehettek részt a résztvevők. Itt került bemutatásra Kerecseny Vilmosnak, a vácegresi Frím Jakab Lakóotthon lakójának „35 kilométer” című, az OSAKA Brighton-i Fesztivál dokumentumfilm kategória fődíjas filmje, valamint a társaival, Kalmár Mártonnal és Kiss Zoltánnal közösen készített „1735 kilométer” című filmje. A konferencia szakmai programja Gordosné dr. Szabó Anna ny. főiskolai tanár „Arcképcsarnok-Bárczi Gusztáv (1980–1964)” című tanulmányának ismertetésével fejeződött be (Gereben Ferencné), amely – a gyógypedagógus szakma fejlődése szempontjából napjainkban is sok tanulsággal szolgálva – Bárczi karizmatikus személyiségét és eseményekben gazdag pályafutását idézte fel. (Eredeti forrás ld.: *Pedagógusképzés. Óvó-és Tanítóképző Főiskolák Egyesülete Tanárképző Szövetsége*, Budapest, 1999, 85–97).

SAKOSZTÁLYI BESZÁMOLÓK

Autizmus Szakosztály

A szakosztály hagyományaihoz híven egy, a konferencia helyszínén működő autizmus szolgáltatás bemutatásával kezdte meg munkáját. A *debreceni Kenézy Kórház Autizmus Ambulanciájának* szolgáltatásait *Dr. Újváry Edit és Váradí Gizella* mutatta be „*Kísérlet komplex modell kialakítására az autizmussal élők ellátásában*” címmel. A szerzők kiemelték a felnőttkori önállósághoz szükséges kompetenciák fejlesztésének alapvető szükségességét az iskolai oktatásban. Az előadás és az azt követő rövid reflexiók megerősítették, hogy az ellátórendszer fejlődésének és a meglévő szolgáltatások megőrzésének alapvető feltétele lenne a megfelelő szakemberlétszám folyamatos, normatív alapú biztosítása. *Jelencsics Beáta*, a *győri Radó Tibor Általános Iskola és Gyógypedagógiai Módszertani Intézet* munkatársa az „*Autizmussal élő óvodások integrált nevelésének támogatása*” címmel ismertette az intézményben kidolgozott új szolgáltatást. A bemutatott modellben az alapvetően többségi óvodában ellátott autizmussal élő gyermekek heti két délelőtti autizmus-specifikus egyéni és kiscsoportos fejlesztésben vesznek részt. Ez a megoldás többek között lehetővé teszi az EGYMI és a többségi intézmények szorosabb együttműködését, a családok intenzívebb támogatását, valamint a gyermekek szociális-kommunikációs képességeinek részletes felmérését és célzott fejlesztését. Összességében a kialakított jó gyakorlat egyesítheti a speciális és integrált ellátás előnyeit. A gyakorlat-centrikus, elsősorban szolgáltatásokat bemutató előadások után *Tarnai Balázs*, *Assistant Professor of Special Education Seton Hill University, USA* „*A személyiségfejlődés funkcionális egyensúlyainak feltérképezése az autizmus spektrum zavar terápiás megközelítéséhez*” című előadásában az autizmus spektrum zavarok természetének mélyebb megértéséhez nyújtott elméleti támpontokat. Az elhangzott előadás nagy értéke volt, hogy a pszichológiai modellek bemutatását összekapcsolta azok terápiás konzekvenciáival is. *Ószi Tamásné* „*A viselkedés és fejlődési megközelítés ötvözése a szociális-kommunikációs fejlesztés során – a K. A. Quill által kidolgozott modell bemutatása*” című prezentációjában a szerző magyarul is megjelent kötetét mutatta be. Az *Autizmus Alapítvány* gondozásában megjelent hiánypótló szakkönyv a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítványnak köszönhetően valamennyi olyan gyógypedagógiai intézményhez ingyenesen eljutott 2010 tavaszán, ahol autizmussal élő gyermekeket látnak el. Az elhangzott előadásokat a MAGYE életének fontos, aktuális hírei és az autizmussal kapcsolatos hazai és nemzetközi szakmai információk követték, melyet *Gájerné Balázs Gizella*, a MAGYE elnökségi tagja ismertetett.

A szakosztály munkájában résztvevő szakemberek és szülők körében teljes konszenzus volt abban a tekintetben, hogy a hazai autizmus-specifikus szolgáltatások mennyiségi bővítése és a meglévő szolgáltatások minőségének fejlesztése balaszthatatlan feladat. (Ószi Tamásné szakosztályvezető)

Hallásfogyatékoság-ügyi Szakosztály

A szakosztályi ülésen valamennyi hallássérülteket ellátó speciális intézmény képviselte magát legalább egy vagy több fővel. A konferencia központi témájához kapcsolódtak az előadások – bemutatva az intézmények sajátos hagyományait és megújulási

törekvéseit. Tapasztalható volt, hogy gondjaink közösek, a megoldási módok keresésében mégis nagyon különbözünk, hiszen mások a feltételei egy fővárosi intézménynek, egy dunántúli és egy kelet-magyarországi iskolának. Szó esett az elmúlt évtizedekben alkalmazott módszertani eljárásokról, az integráció előnyeiről és nehézségeiről.

Nem kerülhettük meg a konzultációt a megjelent *jelnyelvi törvény* hatásairól, megszületésének körülményeiről. Az elhangzott előadás után élénk eszmecsere bontakozott ki e kérdés kapcsán. Abban egyetértettek a felszólalók, hogy a hallássérültek gyógypedagógiai megsegítésében kezdettől fogva a hangosbeszéd tanítása állt a fejlesztés középpontjában. Jelentősek az eredmények, melyeket ezen a területen elértünk. Tanítványaink döntő többségét épp az eredményes hallás- és beszédfejlesztésnek köszönhetően *integrálni* tudjuk. Ugyanakkor fokozott figyelmet kell fordítanunk azokra a tanítványainkra, akik a hallássérülés mellett egyéb fogyatékoságokkal, vagy társuló zavarokkal küzdenek. Nagy szakmai kihívást jelent a gyógypedagógia számára, hogy olyan hallássérült gyermekeket juttassunk kommunikációs eszközökhöz, akik *sem a hangos beszédet, sem a jelnyelvet* nem képesek elsajátítani. A szakmai kérdések megvitatása mellett mód nyílt kötetlen beszélgetésekre, személyes találkozásokra. Értékes és hasznos délelőttöt töltöttünk el a kollégákkal.

A jelenlévők egyhangú támogatásával szakosztályunkban az a javaslat fogalmazódott meg, hogy a *korai fejlesztés témájában ne más szekcióban* számoljanak be a kollégák a munkájukról, hanem a fogyatékosági területeknek megfelelő szekciókban, hiszen így az azonos területen dolgozó gyógypedagógusok nem hallhatják az értékes beszámolókat. Egyébként is sokszor okoz dilemmát, hogy melyik szekció munkájába is kapcsolódjanak be, mivel egyre többen vannak, akik több területen dolgoznak. Nem célszerű tovább „szabdalni” az amúgy egységes szemléletet követelő gyógypedagógiát. *(Muraközy Andrea, szakosztályvezető)*

Látásfogyatékoság-ügyi Szakosztály

A szakosztályi ülés a látássérült fiatalok pályaaorientációja, a szakképzés, a munkába állás és a későbbi civil megsegítés kérdéseit tárgyalta dr. Földiné Angyalossy Zsuzsanna üléselnök közreműködésével. Szakmai összeövetelünket közel 70 kolléga tisztelte meg. Ezúton is köszönjük a debreceni Dr. Kettesy Aladár Általános Iskolai Intézményegység Látássérültek Iskolájának, hogy szállást biztosított számunkra. Pályakezdő kolléganőnk, *Villányiné Gebri Andrea „A koraszülés következtében kialakuló látássérülés – a kortikális látássérülés és a ROP szórása Magyarországon”* diplomamunkája adatainak ismertetésével kezdte a programot. 2009-ben a Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság (LOSZRB) forgalmi naplója, és az ott jelentkező gyermekek anamnézisei alapján készült vizsgálat a következő számokat mutatta. A bizottságnál a gyerekek közel 0,5% jelentkezik évente. Ezen gyermekek adatait feldolgozva elmondható, hogy a ROP-os gyermekek száma 2006-tól folyamatosan csökken. A 2004-2008 között a bizottság keretében korai fejlesztésre járó 94 gyermek anamnéziseit feldolgozva kiderült, hogy a gyerekek körében a leggyakoribb látássérülést kiváltó szemészeti kórkép a retina betegségei, ami a gyermekek 37,27%-át érinti. A második helyre az agyi eredetű kórokok sorolhatók, ez a gyerekek 27,6%-nál volt kimutatható. A harmadik legtöbbször előforduló ok a kevert típusú látássérülés, a gyerekek 13%-nál jelenik meg. Az előforduló kórokok szórása; a perifériás látássérülés a gyerekek 59%-át

érinti, centrális 28%-ukat, a kevert típusú 13%-ukat. *A Gyengénlátók Általános Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, és Diákotthona* utazó tanára, *Szabó Anna* előadásában *A gyengénlátás kórokainak területi megoszlásának* elgondolkodtató összefüggésére hívta fel figyelmünket. A gyengénlátó tanulók budapesti módszertani intézményének rendelkezésére álló adatai alapján Magyarország megyéi, régiói között a gyengénlátást okozó kórképek egy részének egyenletes a megoszlása. Ilyenek a myopia, a hypoplasia nervi optici és az atrophia nervi optici, valamint a cataracta megzavart magzati fejlődésből fakadó típusa. A tapetoretinalis degenerációk csoportjába tartozó juvenilis maculopathia (Stargard szindróma) Zala és Somogy megyében gyakoribb az országos átlagnál, míg Észak- és Kelet-Magyarországon néhány kisebb területi egységhez kötődően gyakori a családi halmozódást mutató cataracta congenitalis (részben a CCFDN szindróma részeként), illetve a veleszületett nyílt zugú glaucoma. Utóbbi esetekben a szélsőségesen nehéz helyzetben élő, népes családokban a gyermekek orvosi, optikai és pedagógiai rehabilitációja nem történik meg. Ennek valószínűsíthető okai egyrészt a szakmaközi – védőnő, gyermek- és szemész szakorvos, jegyző – együttműködés hiánya. Másrészt az *utazó gyógypedagógus szakemberek fájó hiánya*, ami a helyi (Észak- és Kelet-Magyarországot) ellátó szakszolgálati központnak számító debreceni dr. Kettesy Aladár Általános Iskola és Intézményegység – reméljük, csupán átmeneti – visszafejlesztésének is következménye. *Aranyosi Mónika és Schiller Boglárka: Családközpontúság a korai fejlesztésben* címmel a *Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központban* folyó családsegítő munkáról beszéltek. A családok ellátása az intézményben történő foglalkozások, beszélgetések mellett évről évre több családlátogatással bővül. Az eseti látogatás célja a gyermek, otthoni környezetének megfigyelése, ismerős közegében való ténykedésének felmérése. E mellett, ha a gyermek életkora, egészségi állapota, vagy a család nehezítettsége az utazásban ezt indokolja, bevezették a rendszeres látogatást, ahol a fejlesztés helyszíne a család otthona. Tapasztalataik alapján a családlátogatás több előnnyel jár. Lehetőség nyílik az otthoni tárgyi környezet megfigyelésére, a család struktúrájának részletes megismerésére (testvérek, apa, nagyszülők), pozitívan változhat a gyógypedagógus és a szülők viszonya, s nem utolsó sorban a gyermek nem fárad ki az utazásban. A családok véleménye szerint ez a megoldás számukra előnyös, biztonságérzetet nyújt, nyugodt légkört teremt otthonukban a gyógypedagógus ottléte. A szülőknek segítő beszélgetésekre is lehetőségük van a fejlesztések alkalmával a korai fejlesztő gyógypedagógussal, vagy az intézmény pszichológusával korábban egyeztetett időpontban, illetve kiscsoportos formában. A szülőklub foglalkozásait egy vagy több külső szakember tartja, előadás vagy irányított beszélgetés keretében. A szülők egymás közötti kötetlen beszélgetéseire a 2-3 hetente tartandó játszóház ideje alatt van lehetőség. Nemcsak itt, hanem a családi hétvégén is kicserélhetik tapasztalataikat, támogathatják egymást, új ismereteket, akár barátságokat köthetnek, és kikapcsolódhatnak. A három napos hétvége rendszeresen Leányfalun kerül megrendezésre, ahol minden család számára külön szobában biztosítják a szállást. A *debreceni Gyengénlátók Általános Iskolája* – mint vendéglátó is – három előadással képviseltette magát, melyet *Tarsoly Andor*, a Hajdú-Bihar megyei Önkormányzati Általános Iskola és Kollégium igazgatója hozzászólása vezetett be. *Vékony Sándorné* intézményegység vezető átfogóan ismertette *A látássérültek ellátását, megsegítését Hajdú-Bihar megyében és vonzáskörzetében*. Az intézmény az elmúlt 10 évben jelentős változásokon ment keresztül. Egyrésztől összevonás, feladatmegvonás, beiskolázási körzetcsökkentés, másrésztől

nem gyógypedagógiai jellegű funkcióbővülés történt. *A harminc évig lendületesen fejlődő gyengénlátók nevelési-oktatási hagyományát megtörve először a szakszolgálati tevékenység megszűnésével kellett megbirkózniuk, majd az összevonás eredményeként ép látású középiskolások tanulóik kollégiumaként is működnek.* A jelenlegi tanév 76 tanulója között épértelmű gyengénlátó, súlyosan látássérült, vak, tanulásban akadályozott gyengénlátó, és tartósan beteg tanulókat találunk. A tanórákon kívül egyéni, és kiscsoportos fejlesztő foglalkozást, felzárkóztató foglalkozást, különböző szakköröket, sportkört, énekkart, gyógytestnevelést, logopédiát, hitoktatást, hangszeres játéktanulást, terápiás lovaglást – úszást, terápiás foglalkozást (vakvezető kutyával) szerveznek. *Csókáné Kiss Erzsébet* mutatta be a „*Tanuljunk, játsszunk együtt!*” címmel elindított programsorozatot, melynek célja, hogy a debreceni iskola és tanulóik bemutakozhassanak, és megmutathassák, miben hasonlítanak ép látó társaikhoz, ill. miben különböznek tőlük. Az „érzékenyítő program” többnyire a következőképpen épül fel: az adott helyszínen kiállítás rendeznek gyermekeik munkáiból; egy kisfilm segítségével bemutatják iskolájukat a rájuk jellemző sajátosságokat kiemelve; tanulóik zenés, irodalmi műsorral kedveskednek. Ezután következik az interaktív program, ahol gyermekeik részvételével forgószínpadszerűen kínálnak lehetőségeket az érzékelő játékok, origami, kézművesség, tájékozódás, speciális olvasás-írás és látássérültekre adaptált logikai játékok területén. *Szabados Éva* „*Az ember élete kapcsolatokban lélegzik*” c. előadása a kényszerű összevonás pozitív oldalát világította meg. Az ép látású középiskolások „integrációja” a debreceni látássérült általános iskolás gyermekek közé komoly feladat elé állította a pedagógusokat. A siker érdekében olyan közös programokat szerveztek, mint az ismerkedési nap, ahol a nagyobbak betekintést nyerhettek a vakok, aliglátók, gyengénlátók életébe, kipróbálhatták a tanulást, közlekedést segítő eszközeiket. Beigazolódott, hogy „minél több embert és vele a problémáit ismerem, annál több vagyok én is, annál segítőbb, megértőbb tudok vele lenni. Egy fogyatékkal élő gyermeket, akkor lehet megismerni igazán, ha mellette vagyok, találkozom vele nap, mint nap, törődök vele”. *Baráth Erika Anita* „*A gyengénlátó diákok pályaválasztási esélyei*” c. előadása bemutatta a gyengénlátók budapesti iskolájában folyó pályaválasztást-életpályára felkészítő, segítő munkát és ismertette szakdolgozatához készült gyengénlátó fiatalokkal készült felmérése eredményeit. Az intézmény nemcsak az oda-járó gyermekeknek és családjaiknak nyújt támogatást, hanem az integrációban tanulóknak is, és a már középiskolás, egyetemista, főiskolás korosztályt is nyomon követi, szükség esetén segítségnyújtással, közös programok szervezésével. A felső tagozat munkájának fontos részét képezi az életpálya-építés, pályaválasztásra való felkészítés. Az osztályfőnökök, nevelőtanárok játékos módszerekkel fejlesztik a tanulók önismeretét, külön figyelmet szentelve a látásteljesítmény, szembetegség helyes megítélésének, elfogadásának. Megismertetik a szülőkkel és a gyermekekkel a választható szakmákat, iskolatípusokat, esetenként konkrét iskolákat is. A 7. osztályos gyerekek és szüleik számára családi hétvégét szervez az intézmény iskolalátogatással, előadásokkal, játékos képesség- és érdeklődés felméréssel, egyéni tanácsadással, a szülőknek nyújtott háttér-információkkal. Az utazó tanárok feladatai: az utógondozás, nyomonkövetés, segítség az aktuálisan felmerülő problémák megoldásában, középiskolások tábor szervezése, és tanácsadás az integráltan tanulók szüleinek. Felmérése azt bizonyította, hogy szinte minden válaszadó nehéznek ítéli meg a gyengénlátók helyzetét a továbbtanulás, pályaválasztás területén. A lehetőségeket leszűkítő tényezők miatt az értelmiségi pályák az elérhetőbbek, ezáltal az érettségi elérése a többség elsődleges célja, mely út egyre gyakrabban vezet a diplomaszerzéshez. Többen ítélik meg úgy, hogy hatékonyan

működhetne egy látássérülteknek kialakított széleskörű pályaválasztási tanácsadó, ahol látássérült szakember is dolgozna. *Jádi Krisztina-Szilágyi Vera*: „*Vakok Szakiskolája tanulói populációjának jellemzése, életpálya elemzése*” témában tartott előadást. *Szilágyi Vera*, a *Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Diákotthona és Gyermekotthona* szakiskolai igazgatóhelyettese a „*Látássérült szakiskolai tanulók képzése és a populáció elemzése*” című előadásában pedig a *budapesti Vakok Általános Iskolája* szakiskolai tagozatának eredményeit osztotta meg velünk. A szakiskola megszervezésének célja alapvetően esélyteremtés volt a meglévő iskolarendszerből kirotálódott fiatalok továbbtanulására. (A VIII. osztályt végzett fiatalok számára vagy a gimnázium vagy jobb látásteljesítmény esetén egy-egy szakiskola nyújtott lehetőséget, de a motiválatlan, vagy a rossz családi háttérrel rendelkező, gyenge tanulási képességű, esetleg csatlakozó sérüléssel vagy egyéb egészségügyi problémákkal rendelkező fiataloknak szinte semmilyen továbbtanulási lehetőségük nem volt.) Az iskola szakiskolai részlege 1995 óta három tagozaton fogad ép értelmű, tanulásban akadályozott és értelmileg akadályozott látássérülteket. A következő szakmákban képez: számítógép-kezelő (-használó), kosárfonó, szőnyegszövő, fazekas, virágkötő. A képzés zárása OKJ Szakmai Bizonyítvány, vagy Tanúsítvány. A tanulók 58%-a látásmaradvánnyal rendelkező, 35%-a túlkoros, 39% tanulásban akadályozott, 19%-a értelmileg akadályozott, az értelmi sérülésen kívül 58%-nak van csatlakozó sérülése, illetve egyéb egészségügyi problémája, a tanulók szüleinek 59%-a nyugdíjas, rokkantnyugdíjas, inaktív vagy munkanélküli, 59%-a csonka családban él. A fenti adatok hangsúlyozottá teszik a sokrétű speciális megsegítés szükségességét mind a képzés mind az utógondozás terén. Kiemelten fejlesztett kulcskompetencia területek; önállóság, konfliktuskezelés, együttműködés, felelősségvállalás, kommunikációs készség, rugalmasság.

Az elmúlt öt tanév 54 végzett tanulójának munkavállalási adatait vizsgálva a következő eredményt kapták:

- Szegregált (rehabilitációs foglalkoztató, szociális foglalkoztató) munkahelyen dolgozó látássérült munkavállalók száma: 24 fő (44%)
- Integrált foglalkoztatásban dolgozó látássérült munkavállalók száma: 3 fő (6%)
- Továbbtanul: 18 fő (ebből 14 fő intézményen belül második szakmaképzésen vesz részt, szakközépiskolai érettségi bizonyítvány megszerzéséért: 4 fő). (33%)
- Munkahellyel nem rendelkező látássérült munkavállalók száma: 9 fő (17%)

A szakiskolai tanulók a védett foglalkoztatás (rehabilitációs foglalkoztatás) területén helyezkednek legnagyobb arányban. Ennek okai: korlátozott integrált munkavállalási lehetőségek a fogyatékkal élők számára; alacsony munkavégzési kulcskompetenciák, mely nem teszi lehetővé az integrált munkavállalást; alacsony iskolai végzettség; alacsony teljesítmény. *Jádi Krisztina* előadásában a munkavállalás, munkahelyteremtés nehézségeit vázolta fel. Hangsúlyozta, hogy a *rehabilitációs foglalkoztatás megvalósítása nem működik állami támogatások nélkül*. A fogyatékkal élők csak alacsony százaléka tudja kitermelni saját munkavállalással kapcsolatos költségeit. A Főkefe Rehabilitációs Foglalkoztató Ipari Nonprofit Kft. biztosítani tudja a látássérült személyek számára többek között: a pozitív hozzáállást az alacsony teljesítmény esetén, egyéni fejlesztési tervek készítését a munkavégző képességek javítása érdekében; az egyéni betanítást hosszabb időszáv keretében; a kis létszámú csoportokban történő foglalkoztatást; a folyamatos és hatékony munkavégzést biztosító pszicho-szociális légkör fenntartását, mely odafigyelésre koncentrációra alkalmas feszültségmentes légkört

biztosít; a gyakori betegszabadság tolerálását; és egészségügyi szakorvos folyamatos foglalkoztatását, a munkavállalók számára történő elérhetőségét.

Szolnoki György, a *Bálicsi Integrációs Nevelés-Oktatási Központ, Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Szakképző Iskola, Speciális Szakiskola, Kollégium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény* (Pécs) igazgatója „*Esély, vagy időbűzés – sérült fiatalok szakképzése és munkába állásának lehetőségei*” című előadásában megtámogatva az előtte szólókat a még több munkahelyteremtés szükségességére hívta fel figyelmünket. Felméréseik szerint az intézményükben végzett fiatalok 53%-a nem dolgozik. Saját alapítású műhelyekben (Pécssett és Pécsváradon) nem tudnak minden igénylőt foglalkoztatni. Legszükségesebb teendők a további munkahelyek létrehozásához az érdekvédelmi szervek közös fellépése a jelenlegi korlátozó szabályokkal szemben, értékesítési hálózat kiépítése, és források bevonása lennének. A speciális szakiskolák közötti együttműködés kiépítése képzési struktúrák, programok kialakítását tenné lehetővé. A délelőtt két, Hajdú-Bihar megye területén segítő tevékenységet folytató civil alapítvány munkájának ismertetésével zárult. *Tárkány Edit*, a *KI – LÁTÓ Ifjúsági Iroda az Esélyegyenlőségért* szociálismunkás-rehabilitációs tanára *KI – LÁTÁS az akadályozottságból, a civil szektor feladatát foglalta össze a látássérült fiatalok segítségével*. Irodájuk az Új Magyarország Fejlesztési Terv TÁMOP-5.2.5/08/1/B –Gyermekek és fiatalok integrációs programjai pályázatán nyert támogatás segítségével szakmai programot, nyitott légkörű klubhelyiséget biztosít *Stabil Pont* néven a látássérülteknek. Itt akadálymentes környezet, a fiatalok időbeosztásához igazodó nyitvatartás, minden területre kiterjedő információadás – különös tekintettel a munkaerő piaci informálásra – szabad internetezési lehetőség, integrált klub: zenehallgatás, beszélgetés, kézműves foglalkozások, teaház és táncház várja az érdeklődőket. *Mobil Pont* programjuk a többségi oktatás különböző színtereit célozza meg érzékenyítő foglalkozások tartásával, szórakoztatóan figyelemfelhívó programokkal a régió sokszínű rendezvényein. A 32 alkalomból álló fejlesztő tréning sorozat 4 modul keretében valósul meg – Egyéni és közösségi kompetenciák, Családi élet, Környezettudatosság és a Munka világa – Debrecen város gyógypedagógiai intézményeiben. Ezekon kívül kulturális estet, „Sötét Bál”-t, egész és félnapos programokat szerveznek a fiatalok számára. *Nagy Margit Fehér Bot Alapítvány Rehabilitációs és Oktatási Központ* rehabilitációs igazgatója *a Fehér Bot Alapítványnál történő felnőttkorban látássérültté vált személyek elemi és foglalkozási rehabilitációját* ismertette. „*Esély az önálló életvitelre*” című projektjük az Észak-alföldi Régióban élő látássérült személyek életminőségének fejlesztését, munkaerő-piaci esélyeinek növelését tűzte ki hosszú távú célul. 366 látássérült személy számára nyújtanak elemi rehabilitációs szolgáltatásokat, közülük 318 főt készítenek fel az önálló életvitelre. Látássérültként bárki térítésmentesen veheti igénybe a Fehér Bot Alapítvány Rehabilitációs és Oktatási Központjainak szolgáltatásait. Az alapítvány komplex foglalkozási rehabilitációs tevékenységének négy munkaterülete van: a célcsoport tagjai részére nyújtott szolgáltatások; a munkáltatókkal való együttműködés; a partnerekkel történő együttműködés; a szolgáltatás szervezéséhez kapcsolódó háttértevékenység. Munkájuk értékességét bizonyítja, hogy az elmúlt öt évben különböző képzésekbe közvetítettek 95 főt, a munkába helyezettek száma 86 fő, és önállóan helyezkedett el 30 fő. (*Hódi Marianna szakosztályvezető*)

Mozgásfogyatékoság-ügyi Szakosztály

A szakosztályi ülés a szomatopedagógiai szakdiagnosztika folyamatának elemzését, áttekintését tűzte ki célul. A szomatopedagógiai tevékenységet segítő állapotfeltárásokat, vizsgálatok fajtáit, tartalmát, módját az életkor és a szintér szerinti feldolgozás alapján közelítették meg kerekasztal, bevezető vitaindító előadások, majd felkért előadók előadásai alapján. A gyógypedagógia változó identitása és az ennek megfelelő kívánó képzés a múlt hagyományaira épülően, a jelen ismeretében képes csak megfelelni a szakszerűségnek és a jövő elvárásainak. Mindez a képzés belső tartalmának, tantárgyainak összehangolt fejlesztését is megkívánja. A szakosztály ülése a diagnosztikát ennek a folyamatnak a kiindulópontjaként értelmezte. Az életfvet átfogó megsegítés igénye, a szakember-képzés ilyen irányú tartalmi módosulásával együtt adja a jövő korszerű gyógypedagógiáját.

A szakosztályi ülés *első felében* a téma felvezetése a szomatopedagógia szakos gyógypedagógus képzés és a hivatalos vizsgáló eljárások áttekintésével kezdődött. Bevezető előadását *Fótiné Hoffmann Éva* főiskolai docens, az *ELTE BGGYK Szomatopedagógiai Tanszék* mb. vezetője tartotta abból a célból, hogy a hallgatóság tájékozott legyen a gyógypedagógus-képzés változásait, jövőjét illetően, különös tekintettel a szomatopedagógiai szakirányra a BA és az MA képzések vonatkozásában. *dr. Bernolák Béláné* a szomatopedagógiai szakdiagnosztika elveit értelmezte és mutatta be annak helyét a képzésben a kezdetektől napjainkig, utalva a képzés jelenlegi és jövőbeli változásaira is. A szomatopedagógiai szakdiagnosztika értelmezését és folyamatát a fogyatékosági folyamatból kiindulva építette fel és fogalmazta meg. A *múltból* kiindulva elemezte a kórfolyamatot, a fiziológiás fejlődést, valamint a terápiás folyamatot, a *jelen állapot* alapján a rehabilitáció feladatait, és a *jövőre vetítette* ki a fejlődés folyamatát. A szomatopedagógiai szakdiagnosztika jellemzőiből kiemelte, hogy a szükséglet fejlődés- és fejlesztésorientált, az egész személyiségre irányuló komplex rehabilitációt célzó diagnosztika; a folyamat-analízis és a diagnosztika egysége. Kiemelte, hogy a vizsgálat, a diagnosztizálás alkalmával figyelembe kell venni a kórfolyamatot, az életkort, a személyes adottságokat, a vizsgálatra fordítható időtartamot, a vizsgálat célját és a környezetet. Mindezek befolyásolják a vizsgálat tartalmát és az alkalmazott módszert. Az előadás továbbá ismertette az egyes vizsgálati területeket, hangsúlyozva a komplexitás, a csapatmunka szükségességét, illetve a vizsgálatot végzők kompetenciáit. Megfogalmazta, hogy a rehabilitációs folyamat eredményességének elemzése teszi csak lehetővé – szükség esetén – a tervezett terápiák módosítását is. *Fekete Nóra* a *Mozgásvizsgáló Országos és Rehabilitációs Bizottságban* végzett munka alapján ismertette a mozgáskorlátozott gyermekek vizsgálatának hivatalos elemeit és a javaslatétel protokollját. Kiemelte, hogy az intelligencia-vizsgálat, a felmérés csak 6 éves kor körül reális, továbbá, hogy súlyosan sérült személyek elhelyezése, iskoláztatása még nem megfelelő, kevés a gyermekek elhelyezésére a lehetőség.

Góczán Szabó Ildikó – *Mlinko Renáta* közös előadást tartott „A *pszichodiagnosztika korszerű eljárásai a szomatopedagógiai szakdiagnosztikában; átfogó vizsgáló módszerek a korai fejlesztéshez*” címmel. Az előadás első részében *Mlinko Renáta* diagnosztikai tapasztalatokra épülően, az egyetemi képzésben az új képzés tartalmait „Korai neuroterápia és korai szomatopedagógiai intervenció” című tantárgyon keresztül ismertette. Beszámolt a tantárgy felépítéséről, tartalmáról, hangsúlyozva a legkorábbi diagnosztikára vonatkozó ismereteket. Az új tanegység célja, hogy a csecsemő- és kisdedkorra irányuló szomatopedagógiai intervencióhoz szükséges egészségügyi,

pszichológiai és más határtudományi ismeretek alapján holisztikus szemléletmódú szakemberek kerüljenek a pályára. A fenti célok érdekében a tananyagtartalom három tematikus egységet képez. Ezek: a korai anamnézis feldolgozásához szükséges alapismeretek; a korai egészségügyi intézményi neuroterápiát követő szomatopedagógiai intervenció; és a korai anya-gyermek kapcsolat a terápia idején. Az előadók továbbá vázolták a pszichológiai/pszichodiagnosztikai és szomatopedagógiai kompetenciák határait. Góczán Szabó Ildikó az anya-gyermek kapcsolat sokrétűségére hívta fel a figyelmet, rámutatva arra, hogy a korai fejlesztés alapjául szolgáló felmérésekben milyen fontos és befolyásoló szerepet jelent az anya-gyermek kapcsolat és annak megfelelő elemzése, értékelése. *Maiczenné Földi Réka – Németh Emőke a Gézengúz Alapítvány* moduláris ellátási modellje keretében mutatták be az összetett diagnosztikus vizsgálatokat az egyénre szabott, holisztikus szemléletű ellátásba integrált vizsgáló eljárásokat. Előadásukban alátámasztották a diagnosztizálás folyamatosságát. A vizsgálatok eredményeit, a fejlesztési protokollt a szülőkkel együtt értékelik, beszélnek meg. Az érintett gyermek problémájának feltérképezése gyermekneurológiai-, ultrahang-, pszichodiagnosztikai-, mozgásdiagnosztikai- és pedagógiai vizsgálat során történik. A diagnosztikai szakteamet ennek megfelelően gyermek-neurológus, gyermek-radiológus, gyermekorvos, pszichológus, gyógytornász és gyógypedagógus alkotja. Az előadás a Gézengúz Alapítványnál használt diagnosztikai tesztek, eljárásokat mutatták be, kiemelten és részletesebben a neuro-hidroterápia és a Huple® program szerepét az összetett diagnosztikában, eredményes alkalmazhatóságát a neurológiai betegek differenciál-diagnosztikájában. Idézve az előadót: a neuro-hidroterápia specifikuma abban rejlik, hogy a vízben olyan minimál tünetek is felszínre kerülnek, amelyeket a száraz-földön végzett vizsgálat során nem láthatunk; a Huple® speciális orvostechnikai eszköz az idegrendszeri válaszreakciókat mutatja meg különleges egyensúlyi helyzetben. *Szűcs Erzsébet és Schubertné Lázárovics Izabella egy integráló óvodában* felhalmozódott tapasztalatok alapján mutatták be az általuk alkalmazott felmérő és állapotörögztítő munkát, a dokumentációt segítő tesztlapokat (*Deák Ovi, Budapest*). A komplex felmérő vizsgálatot hosszabb idő után, több alkalommal végzik. A vizsgálati módszereket az életkor szerint adaptálják (játékosság, eszközhasználat!). A komplex felméréshez, és állapotelemzéshez a pszichodiagnosztika egyes elemeit is felhasználják. A budapesti Deák Ovíban 8 óvodai csoport van, minden csoport vegyes életkorú, ahova vegyes diagnózisú sajátos nevelési igényű gyermekeket integrálnak, többek között mozgáskorlátozott, viselkedés és magatartás zavaros, illetve enyhe fokú értelmi fogyatékos gyermekeket nevelnek. Az óvodába való *jelentkezéskor* előzetesen tájékozódnak a meglévő dokumentumokból és elbeszélgetnek a szülővel a gyermek jelenlegi állapotáról. Az anamnézis felvétele után, a gyermeket megfigyelik, és a rövid vizsgálat keretében megtekintik a fiziológiás hely és helyváltoztató mozgásokat. A *beszoktatás időszaka* alatt végzett részletes vizsgálatok magukba foglalják a részletes anamnézis felvételt a szülővel, az óvodai csoportban történő megfigyeléseket (megjelenés, játék, önkiszolgálási tevékenységek, beszéd, szociabilitás, viselkedés, magatartás, egyéni feladathelyzetben való megfigyelések). Ezt követi a komplex szomatopedagógiai vizsgálat, amely tartalmazza a mozgásvizsgálatot (nagy- és finommotorika), az érzékelés, észlelés vizsgálatát, az értelmi képességek vizsgálatát és az önkiszolgálási, önellátási tevékenységek vizsgálatát. A vizsgálati helyzetek kialakításánál mindig figyelembe veszik, hogy a gyermekek számára a helyzetek jól érthetőek, biztonságosak legyenek. A légkör empatikus, elfogadó, játékos legyen, az instrukciók adása igazodjon a gyermek szokásához. Legyen a gyermek megfelelően motivált. Fontos, hogy az eszközök

színesek, érdeklődést felkeltőek, kis méretűek legyenek. Szükség esetén speciális székeket, asztalokat biztosítanak. Fontosnak tartják az utánzás szerepét, a feladatokat lehetőség szerint apró lépésekre lebontva, többszöri ismétléssel végeztetik. A vizsgálati eredményeiket írásban is rögzítik, illetve szövegesen – *szomatopedagógiai szakvélemény* formájában. A vizsgálatok eredményei alapján készül a *rehabilitációs terv* az állapotváltozásokról *egyéni fejlődési lapot* vezetnek. Az óvónők munkájának segítésére minden szeptemberben úgynevezett „*Káros és szükséges*” elnevezésű lapot is készítenek, amely tartalmazza a csoportjába járó sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó utasításokat. Olyan helyzetek, mozgásformák leírása tartozik ide, amely vagy ajánlott vagy szigorúan tiltott, kerülendő az adott kisgyermek számára. A gyermekek és szülei számára „*Matricás füzet*”-et vezetnek, melyben a gyerekek foglalkozásiról, az ott törtétekről informálják a szülőket. Év végén megismételik a vizsgálatokat és dokumentáljuk a változásokat. *Mlinko Renáta* „*Mozgáskorlátozott tanulók kognitív képességeinek vizsgálata*” című előadásában a WISC-IV Gyermek Intelligenciateszt mozgáskorlátozott tanulók körében történt kipróbálásának tapasztalatait mutatta be. A szubtesztek sorrendjében ismertette az adott populációra jellemző specifikumokat, a tipikus verbális választendenciákat, valamint az adaptációs szükségleteket. Megállapította, hogy a vizsgálatok arra irányultak, hogy megismerjék a mozgásos tapasztalatszerzés szerepét a megismerő funkciók fejlődésében. A szakosztályi ülés *második felében* a szomatopedagógiai megsegítést segítő felmérő eljárások gyakorlatát, a vizsgálatok fajtáit, tartalmát, dokumentációját, azok fontosabb jellemzőit felkért előadók dolgozták fel életkor, szintér szerint. *Csillag Ágnes – Tapa Gergely – Bartos Adél – Kovács Zsófia* előadók „*Egésznapos mozgásnevelés – ergoterápia a Mozgásjavító Általános Iskolában*” című előadásukban a szomatopedagógia régen hangoztatott céljának gyakorlati megvalósítását mutatták be annak alapján, hogy a budapesti „mozgásjavító” iskola új lakóotthonos rendszerében hogyan lehet megvalósítani az önálló éltre felkészítést a reggeltől-estig való irányított mozgásneveléssel, az önálló tevékenykedés kialakításával. Az iskola tanulóinak nagyon súlyos mozgásállapota indokolta, hogy az ismertetett programban a tanórán kívüli tevékenységekre helyezték a hangsúlyt. A mindennapi tevékenységek felmérése az iskola tanárainak közös, két hónapos megfigyelés alapján történik, majd az önellátás megállapított szintje szerint kialakított tréningek alapján végzik a fejlesztést. Reggel 6-8 és este 17-21 óra között az ergoterápiás munkacsoport irányítása alapján gyakorolják a tanulók a közlekedés, öltözködés, étkezés, tisztálkodás tevékenységeit. A beszámoló alapján az eredmények máris megmutatkoznak és remélhetően a kialakított képességek a nyári szünet alatt is megmaradnak. *Hainzmann Zsófia* a *Mozgássérült Emberek Rehabilitációs Központjában (MEREK)* a fiatal felnőttek rehabilitációja során alkalmazott diagnosztizáló módszereket és vizsgáló eljárásokat ismertették, kiemelten hangsúlyozva az önálló életvitelhez szükséges készségek, képességek felmérését. Az intézményben a komplex rehabilitációs folyamat a különböző szakmai csoportok team-munkája révén valósul meg. A MEREK különböző szakmai csoportjai team-munkában végzik a jelentkezők felmérését. A team tagjai a foglalkoztatási rehabilitációs, mozgásterápiás, pedagógiai és fejlesztő, pszichológiai, személyi segítség és a szociális munkások szakmai csoportjainak tagjai). Intézményükben így a diagnosztizálást több szintéren, minden csoport saját szakterületének megfelelő kritériumok szerint végzi és végül a team tesz javaslatot az igazgatónak a kliens felvételéről vagy elutasításról. A felvételt kért személyek az első konzultáció során kerülnek „diagnosztizálásra”. Ekkor a cél átfogó kép nyérése a jelentkezőről és annak eldöntése, hogy az adott élethelyzetében vajon a legoptimálisabb hely e számára a

MEREK-ben való rehabilitáció. Amennyiben felvételre kerül az illető, megállapítják milyen foglalkozásokon, képzéseken való részvételt tudnak kínálni számára. Az eddigieknél is részletesebb teljes képességstruktúrát, funkcionális működést és lehetőségeket megmutató, konkrét célok és feladatok kitűzését is tartalmazó vizsgálat a felvételt követően történik. A kliens köré szerveződő team a klienssel közösen állítja fel a fő rehabilitációs célt. Ennek megfelelően alakítják a szakemberek a saját területükön megvalósítandó részcélokat. A mozgásterápiás csoport szakmai sokszínűsége ellenére (szomatopedagógus, konduktor, gyógytornász) egységes diagnosztizálást végez. Diagnosztizáló–felmérő-adatlapot alkalmaznak. Az adatlap funkcionális szemléletű és a mozgásrehabilitáció területén kiemelt, az intézményen kívüli „felnőtt” élethez szükséges, mindennapos tevékenységeket vizsgálja és dokumentálja (transzferek, önellátás, közlekedés, önrendelkezés). Diagnosztizáló adatlapjukba beépítették a FNO bizonyos kódsorait, a meglévő funkciók felmérését és azok használatát a mindennapos tevékenységek körében, figyelembe véve a környezeti tényezőket. *Győri Zsófia* intézményvezető asszony előadásában a debreceni *Immánuel Ottbont* mutatta be, amely közoktatási, egészségügyi és nappali szociális szolgáltatásokat biztosít 75 halmozottan fogyatékos gyermeknek és fiatalnak. Munkatársa *Sarkadiné Koncz Nikoletta* a fejlesztő iskolai foglalkozásokat és azokat megalapozó állapotfelmérő eljárásokat ismertette. Külön is meg kell köszönni az ún. „*Kontakt tánc*” gyakorlatát. A fekete-fehér színben, zenére járt test – a testen tánc méltó befejezése volt az előadásnak és méltó bemutatása az ott folyó munkának. Köszönjük mindkettőjüknek! A szakosztályi ülés harmadik részében, a „*Fiatalok Fóruma*” keretében három előadás hangzott el. *Karay Eszter* szomatopedagógia szakos hallgató szakdolgozatából a mozgásvizsgálat eljárásain túl bemutatta a felső végtag diagnózisfüggő funkcionális vizsgálatát. *Székely Zsuzsa* az egészséges életmód jellemzőit kutatta felnőtt mozgáskorlátozottak körében, összehasonlítva a sportoló és nem sportoló mozgáskorlátozott személyek ilyen irányú ismereteit. *Lénárt Zoltán* „*A mozgásnevelés hatására bekövetkező minőségi változások mérhetősége hemipareticus gyermekek felső végtagi mozgásaiban*” című előadásában szakdolgozatának alapjául szolgáló, a korai agykárosodás talaján kialakult mozgáskárosodások motodiagnosztikájának problematikáját dolgozta fel. A mindennapos mozgásnevelési gyakorlat oldaláról közelítette meg és vette sorra a központi idegrendszeri károsodások esetén alkalmazott vizsgáló és kezelő eljárásokat, mutatta be a kutatás mérési metodikáját és rehabilitációs tervét. A vizsgálat célja egy olyan módszer kidolgozása, alkalmazása és bemutatása volt, konkrét esetek, valamint kis létszámú csoportok jellemzésén keresztül, amely lehetővé teszi a cerebrális paresisben szenvedő, hemipareticus gyermekek felső végtagi funkcióinak objektív értékelését. Az előadó a vizsgálati eredmények alapján alkotott véleményt a cerebrális pareticus gyermekek mozgásneveléséhez kapcsolódó vizsgálati és kezelési elvek továbbgondolásáról és lehetséges módosításairól. *Összefoglalóan elmondható, hogy szakosztályülésen elhangzott eladások bemutatták a szomatopedagógia tevékenységet elősegítő állapotfelmérő és azt rögzítő módszerek gyakorlatát. Az előadások eredményeként megfogalmazható volt, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelő, a szomatopedagógiai folyamatdiagnosztika részben életkor és kóreredet-függő, az állapotfelmérő eljárások sokrétűségére, az előreutató és komplex folyamatdiagnosztikára a képzésben a hallgatókat fel kell készíteni.* (Benczúr Miklósné dr. szakosztályvezető)

Pszichopedagógiai Szakosztály

A mintegy 41 fő kolléga részvételével zajló ülés *Hegyi Nóra* klinikai szakpszichológus esetbemutatásával kezdődött, amiben az előadó kitért az önkifejezés eszközeire az egyéni terápiás folyamat során. Az előadás során a résztvevők megtudhatták azt, hogy a kamaszokkal végzett terápia több szempontból is a gyermek és a felnőtt terápiák határán helyezkedik el. Ez nem azt jelenti, hogy vegyesen használjuk a gyermek illetve felnőtt terápiák lehetőségeit, sokkal inkább egy sajátos, mindkettőtől különböző attitűdöt kíván. A terapeuta ráhangolódása a fiatalra egyben azt is jelenti, hogy a terapeutának a fiatal érettségének szintjére éppenúgy figyelni kell, mint szimbolikus módon történő megnyilatkozásaira. Az esetbemutatásban egy közel egy éves terápiás folyamatot ismerhettünk meg, melynek során a fiatal verbalitáson túli közlésmódjának különböző formái kerültek bemutatásra. Szintén nagy érdeklődés kísérte *Eigner Bernadett* főiskolai docens (*ELTE BGGYK Pszichopedagógia Tanszék*) előadását, amelyben betekintést nyertünk a szülői stressz hatása a korai anya és gyermek kapcsolat alakulására. A gyermeki szelf fejlődésének meghatározója a korai gondozó-gyermek kapcsolat minősége, a korai kapcsolat minőségét erőteljesen befolyásolhatják az anya részéről fennálló pszichés vagy pszichoszociális faktorok, melyek veszélyeztető tényezők lehetnek a kapcsolat alakulásában. Ilyen tényező a felfokozott szülői stressz, mely különböző okok miatt jelentősen befolyásolhatja az anyai szerep megélését, felerősítheti a szorongást, összefüggésben lehet a post partum depresszió kialakulásával, a gyermek elfogadásának nehézségeivel, ezen keresztül a kapcsolat zavarához vezethet. Az előadó kitért arra, hogy a szülő-gyermek interakciókat egyre nagyobb mértékben állítják a korai intervenciós programok fókuszába. A korai felismerést magas szülői stressz-értékek csökkentésével segíthetjük az anyákat az optimális szülőséghez vezető úton, megelőzve a következményes kapcsolati és fejlődési problémákat. Szakmai tapasztalatait és módszertanát ismertette *Szokodi Andrea*: „*Az értékelés lehetőségei és tapasztalatai zárt intézeti fiatalok szocializációs programjában*” című előadásában, amely egy módszertani kísérlet tapasztalatait mutatta be. A javítóintézeti nevelő (pedagógus) munkájában meghatározó jelentőségű, hogy a növendékekkel elfogadtassa azt az alaphelyzetet, amiért a bíróság részükre a javítóintézeti nevelés intézkedést alkalmazta. Ezáltal jövőjük szempontjából hasznos tapasztalatokra tehetnek szert, támogatást kaphatnak személyiségfejlődésük elősegítésében. Annak érdekében, hogy a fiatal a fejlesztési folyamat aktív részese legyen, olyan értékelő eljárást dolgoztak ki, ami egyszerre alkalmas a társadalmilag is elfogadott és egyénileg is eredményes magatartás, együttműködés kialakítására, a pozitív viszonyulási módok elmélyítésére. *Lakos Mária Lujza* mentálhigiénés szakember „*Várakozás a hitben – szakrális jelenlét a viselkedés és magatartás zavarral küzdő serdülők hétköznapjaiban*” címmel tartott előadást. Az előadó saját tapasztalatait, élményeit mutatta be képekkel és hanganyaggal kísért előadásában, amely a jelenlévőkre rendkívül nagy hatást gyakorolt. A téma és a témaválasztás módja, szinte előkészítette a záró előadást, amit *Nagy János* drámapedagógus tréningelemekkel kísérve tartott „*Drámapedagógia kriminalizálódott fiatalok reszocializációja programjában*” címmel. A résztvevők végezetül megtekintették a Szabad Álmok Színháza című filmet, majd megemlékeztek Dr. Volentics Anna munkásságáról és a pszichopedagógia érdekében végzett szakmai küzdelméről. (*Szarka Attila szakosztályvezető*)

Értelmifogyatékosági Szakosztály

A szakosztályi ülés előadásai ezúttal *három témakör* köré szerveződtek. Ezek: az *életminőség* értelmezése és kutatása, *a nevelés, tanítás gyakorlatának* legújabb tapasztalatai, valamint a súlyosan és halmozottan értelmileg akadályozott gyermekek *fejlesztő iskolája* kötelező bevezetésének gondolatkörei. Az *életminőség* témájában *Farkasné Gönczi Rita* „Életminőség kérdések a fogyatékosággal élő személyeket érintő új Polgári Törvénykönyv tükrében” c. előadása az életminőség kérdésében *N. Nordenfelt*-et idézte, aki szerint az a *boldogsággal* azonos, és hétköznapi értelemben az étellel való *elégedettséget*, illetve *elégedetlenséget* mértékét lehet vele meghatározni. Átfogja az életet az egyéntől a legtagabb környezetig. Az akadályozottsággal élők életének vizsgálatában fontos kiindulópontok: az önálló élet mozgalom, a normalizációs elv, a mainstreaming, a szakmai paradigmaváltás, valamint az önrendelkezést, a szükségletek kielégítését szolgáló és minőségi ellátások vizsgálata. Az értelmi akadályozottsággal élő emberek világában ennek értelmezéséhez segítséget ad az *ÉFOÉSZ* „Örök” kézikönyve, illetve *Hatos Gyula* 2008-as munkája. Tájékoztatót a törvényalkotás újdonságáról, az új *Polgári Törvénykönyv (2009. évi CXX. tv.)* fogyatékos ügyi vonatkozásairól, (II. könyv. 16. – 40.§), illetve a döntéshozatallal, és a támogatással kapcsolatos új szabályokról. (2010. évi XVII. és XVIII. tv.). *Dr. Radványi Katalin – Dr. Csorba János és Regényi Enikő Mária* „Az értelmileg akadályozott emberek életminőségének komplex vizsgálata – Tolna projekt” az *ELTE BGGYK Értelmileg akadályozottak pedagógiája Tanszéki Csoport és a Gyógypedagógiai Körtani Tanszék* közös vizsgálata. A felmérés kérdéseinek előzménye egy 1994-es vizsgálat volt, a kutatást 2009-ben végezték. Három ápoló-gondozó otthon és egy rehabilitációs intézmény összesen 579 „ellátott”-jából 269 fő adatait elemezték, ennek során áttekintették az egyes személyek fejlettségi, teljesítőképességbeli, egészségügyi adatait, az intézetbe kerülés és maradás okait, kapcsolataik jellemzőit. A jelen előadás ezekből adott előzetes adatokat, a teljes tanulmány publikálását a következő évre tervezik. Az adatok közel fele-fele arányban oszlanak meg nemek szerint (férfi: 129 nő: 140). Életkor szerint arányos csökkenés figyelhető meg (60. év felett van a lakók 15,7%-a). A BNO besorolás és az IQ adatokból kiténik, hogy a vizsgált intézményekben nem csak értelmileg akadályozott emberek élnek (vö.: F 70-es BNO kóddal 19%; IQ> 75 7%). *Mentális képességekről* (Raven vizsgálattal leginkább) 64,6 %-ban, *szociális képességekről* 49,4%-ban kaptak adatokat (javarészt P-A-C-vel). A környezet visszajelzése alapján az ellátottakkal kapcsolatosan fontos és érdekes eredmények például: a „*teljesítőképességben*” 3,3% nagyobb, 23,4% kisebb *javulást*, 41,6% *változatlan* állapotot, valamint 29,3% *romlást* tapasztaltak. *Ágyban fekvő gondozott* 4%.; *nem tudja eszközként használni az olvasást* 60%, (*viszont 40%-uk ismeri!*); *30–40%-ban küszködnek kommunikációs nehézségekkel*. A praktikus készségeik (önmaguk ellátásában való közreműködésben) viszonylag jók. Elgondolkodtató, hogy fontos és lényeges adatok nagy arányban nem álltak a válaszadók rendelkezésére, pl. az IQ adatok. Az *eredmények alapján* a vizsgálat készítői több *kérdést* felvetettek, egyik kiemelten fontos probléma, hogy nem vagyunk tisztában azzal, kik milyen súlyosságú fogyatékosággal élnek ezekben az intézményekben. Ezért *a súlyosan és halmozottan sérült, bentlakásos otthonokban élő emberekre vonatkozóan országos felmérést javasolnak*. Az *értelmi akadályozottsággal élő gyermekek, tanulók nevelésének, tanításának újabb tapasztalatai* témakörben elsőnek *Nagy Júlia* a salgótarjáni Illyés Gyulánéról elnevezett intézményből „*Szükségből erényt – műhelymunka a salgótarjáni gyógypedagógiai óvodában*” címmel tartott gazdagon illusztrált, fontos gondolatokat

felvető előadást. Az iskola az egyetlen Nógrád megyében, ahol teljes körű gyógy-pedagógiai ellátást kapnak a sajátos nevelési igényű tanulók. *Óvodájuk* egy többségi óvoda épületében működik, ahol 57 kisgyermekből 43 halmozottan hátrányos helyzetű, 48 vállaltan a cigány népeességhez tartozik. A sérülten fejlődő gyermekeket is *a természetes elfogadás* légköre veszi körül. Mindemellett többféle károsodás figyelhető meg eseteikben. Van köztük halmozottan sérült, halláskárosodott, autista gyermek az értelmileg akadályozottak mellett. Az előadó bemutatta *sokrétű – egyéni fejlődést elősegítő – munkáját*, megjegyezve, hogy mindezek mögött sok egyéni ötlet, kreatív pedagógiai munka áll, mivel a munkatársak nem nagyon tudnak akkreditált képzéseken (pl. autizmussal kapcsolatosan) résztvenni. A fenntartónak ehhez nincs anyagi forrása, az egész óvodai csoport évi 15,000 Ft-ot kap dologi költségekre. Innovatív szolgáltatások rendszerét tervezik, erről a remélhetően megjelenő cikkükben beszámolnak. A házigazdák debreceni intézetét *Siteri Ildikó „A storyline módszer alkalmazásának tapasztalatai értelmileg akadályozott tanulóknál”* című előadásával képviselte. Az idegen csengésű módszer-megnevezés (valahogy úgy értelmezhető, hogy történet, cselekmény eljátszása) gazdag tárgyi, cselekvéssel erősített feldolgozásban mindennapi problémákat, döntéshelyzeteket állít a tanítás központjába, ösztönöz megoldásra. Az előadást mozgóképes szemléltetés színesítette. Az előadó mindezt nagyon gazdagon, a tárgyhoz illően „művészi” feldolgozásban adta elő. *Horgosi Lea, a budapesti Bárczi iskola* tapasztalatait *a művészeti nevelés lehetőségei* alapján mutatta be. A szemet-lelket gyönyörködtető munkák bemutatására itt nincs lehetőségünk (részletesen ld. *Gyógypedagógiai Szemle*, 2009/5., 377–379., valamint „Siker – Öröm – Fejlődés” tanulmánykötet, amelyhez *Kajáry Ildikó* igazgató asszony nagyvonalú adományaként a szakosztály több érdeklődő tagja is hozzájutott. A társrendező *bajdüböszörményi iskola* igazgatónője *Tóth Jánosné „Integrációs törekvéseink”* címmel gazdagon dokumentált előadásban *eredményekről* számolt be, de kitért néhány *nem kívánatos jelenségre* is. Elmondta, hogy *időszakos együttműködésben* (a többi iskolával közös rendezvények, táncbemutatók, sportversenyek, kiállítások a tanulók munkáiból és közös nyári táborozások, kirándulások) szerveződtek. *Rendszeresen együttműködnek* a művészeti iskolákkal, ahova tanulóik eljárnak, a kézműves foglalkozásokkal, a Hajdusági Múzeum szervezte különféle alkalmakkor, múzeumi órákon, valamint a 11–12. osztályosok a városban szervezett *munkahelyi gyakorlatokon*, ahol nem védett munkahelyeken együtt dolgoznak más fiatalokkal. A *nem kívánatos jelenségek* körében kemény tapasztalatokat szereztek azoktól a tanulóktól és családoktól, akik több éves „integrációs idő” után *jönnek vissza* az iskolába. Ilyenek, akiket *kis településeken egyre növekvő számban vesznek be* olyan iskolák is, akiknek erre sem engedélyük, sem felkészültségük nincs. (Felméréseik szerint ezeknek létszáma az egy osztálynyi tanulólétszámot meghaladja a környező településeken!) A felső tagozatokon többségben „*magántanulókká*” kényszerülnek, akik később *nebezen illeszkednek be* az iskolai életbe. Az *enyhén értelmi fogyatékosokkal együtt járóknak* „több esetben a *személyisége sérül*, visszahúzódókká, féltékenneké válnak, több esetben kudarcokat élnek át”, és végül a szülők is belátják „*a sajátos iskolai modellbe való átvitel szükségességét*”. Az értelmileg akadályozott tanulók és az autisták esetében ezt *támogatja* a Hajdú-Bihar megyei Köznevelési Fejlesztési tervben szereplő *állásfoglalás* is. Ehhez a témához kapcsolódott a Szegedi Tudományegyetem Gyógypedagógus-képző Intézetében dolgozó *Máténé Homoki Tünde* „*Milyen feltételek között valósul meg az értelmileg akadályozottak integrációja a nem számukra létrehozott iskolákban? Dél-Alföldi helyzetkép 2010-ben*” címmel, valamint

Kányási Hedvig az 50 éves fennállását ünneplő *girincsi iskola* igazgatójának előadása arról, hogy *az integrációnak milyen hatása volt az iskola tanulólétszámának alakulására a 2005–2010-es években*. E két előadás felolvasására idő hiányában nem került sor, nagyon reméljük, mind a *kettő teljes szövegével* találkozunk a Gyógypedagógiai Szemle következő számaiban.

A *fejlesztő iskola témakörében* felmerült, hogy immár másfél évtizede Magyarországon is az „értelmi akadályozottság” fogalmát olyan értelemben használjuk, amely „alsó határ nélküli”, tehát a legsúlyosabban (és halmozottan) károsodott értelmi akadályozottakon is segíteni akar és – ha kellő a felkészültség, az akarat - tud is. Időszerű a kérdés azért is, mert az elmúlt évek oktatásügyi rendelkezései szerint a „fejlesztő iskola” (ezen utóbbi gyermekek ellátására bevezetett forma) 2010. augusztus 31-vel *kötelezően bevezetendő*. *Aléné Kucsera Andrea* igazgató helyettes (*Békéscsaba*), gyógypedagógus és érintett szülő, aki gyermekével együtt jelent meg az ülésen „*Tapasztalatok a fejlesztő iskola kötelező bevezetésnek helyzetéről*” címmel tudományos felmérés eredményeit mutatta be, a szülők, az oktatási és szociális ellátó szervezetek, és az alkalmazók szakmai felkészültsége oldaláról. Kiemelte a *szülők* sokszor elkeserítő szociális és gazdasági helyzetét, a tájékoztatás hiányosságait, valamint a szervezeti és finanszírozási anomáliákat. Bár hazánkban az utóbbi években elérhető és gazdag *szakirodalom* áll rendelkezésre, ezt sok helyütt a munkájukat most kezdők – és vezetők – alig, vagy egyáltalán *nem ismerik*. Az egri ápoló-gondozó otthonból *Dr. Hompoth Emese* orvos igazgató és *Apáti Éva* mutatta be, hogy náluk *az intézményben* hogyan oldották meg a fejlesztő iskolai munkát. A tanárnő a gyakorlatot, az igazgató asszony pedig a szervezés sokszor megoldatlan kérdéseit ismertette meg a hallgatósággal. A gondok részben abból erednek, hogy nem rendezték megnyugtatóan a helyzetet, hogy oktatási feladatot telepítettek a szociális ellátás intézményébe. Az utóbbi években azután egyre nagyobb gondot jelentett a csökkenő anyagi támogatás, a szervezeti forma fenntartása. Úgy véljük, hasznos lenne, ha szakfolyóiratunk a közeljövőben *teljes terjedelmében megjelenetné* ez utóbbi két előadást (tanulmányt) is, még jobb lenne, ha erre egy tematikus számot tudna szentelni.

Jelen beszámolóval búcsúzik a szakosztály vezetője, az immár több mint másfél évtizedes együttműködéstől. Meggyőződése, hogy az olyan széles gyógypedagógiai szakmai fogvatékosági népességcsoportnak, intézményhálózatnak az oktatás és a szociális ellátás terén) mint az értelmi akadályozottsággal élők pedagógiája, támogatása a szakosztályi külön megjelenési fórum fontos eleme, ha magas szinten, korunk elvárásai szerint akarjuk végezni munkánkat, és versenyképesek akarunk maradni a nemzetközi fórumokon. Köszöni mindazon kollégák, szülők, intézmények segítő közreműködését, akik hozzájárultak, és napjainkban is munkálkodnak a szakosztályi munka gazdagabbá, érdekesebbé, vonzóbbá tételén. (Hatos Gyula szakosztályvezető)

Tanulásban akadályozottak pedagógiája Szakosztály

A szakosztályi ülésen a korábbi évek tapasztalataihoz képest kisebb létszámban jelentek meg a gyógypedagógusok. Megfigyelhető volt, hogy többségében azokból az intézményekből érkeztek a szekció résztvevői, amely intézményekből előadást is tartottak a kollégák. Bízató tendenciának tűnik azonban, hogy olyan szakemberek is érdeklődnek munkánk iránt, akik nem gyógypedagógusként vesznek részt tanulásban akadályozott gyerekek és fiatalok nevelésében-fejlesztésében. A szakosztályi program

összeállításánál, az előadások megválasztásánál a megújulás, az innovációk bemutatására helyeztük a hangsúlyt. A szakosztályi ülést két egységre bontva igyekeztünk bemutatni egyrészt a „*I. Szervezeti és módszertani innovációk*” területén aktív intézmények munkáját, másrészt a technika fejlődését a gyógypedagógia szolgálatába állító innovációkat, „*II. Innovációk az infokommunikáció eszközeivel*” címmel. *I. Szervezeti és módszertani innovációk* témakörben a szervezeti és módszertani megújulásban több éve élen járó *kaposvári Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Diákotthon és Módszertani Központ* munkatársai évek óta előadásokkal igyekeznek bemutatni munkájuk szépségét és eredményeit. *dr. Benczéné Csorba Margit* igazgató és *Táskai Erzsébet* Módszertani Központ vezető „*A kompetencia alapú oktatás a gyógypedagógiában a gyakorlat oldaláról*” címmel mutatták be, hogy a tanulásban akadályozott tanulók ellátására létrehozott gyógypedagógiai intézmények esetén „túlélési technika is lehet a kompetencia alapú oktatás bevezetése és szervezése”. A kompetencia alapú oktatás nem áll távol a gyógypedagógiától, mi sem bizonyítja ezt jobban, mit az, hogy a szakmai programcsomag kidolgozásában sok gyógypedagógus vett részt. Ez a programcsomag alapvetően a differenciálásról, az egyéni képességfejlesztésről szól, amit az általános iskolák többsége „elfelejtett”, a gyógypedagógia pedig évtizedek tapasztalatával rendelkezik ezen a területen. Ezt a tudást kihasználva változhat/változik meg a gyógypedagógus kompetenciája, fejlesztő szerepe mellett előtérbe kerül(het) a tanácsadói, szolgáltató szerep. Másik előadásuk sokat sejtető, sokak érdeklődését kiváltó címe „*A gyógypedagógia szerepe az agresszió kezelésében*”. Ez az iskolai agresszió terjedése kapcsán nemcsak a gyógypedagógia, de az egész közoktatás egyik sarkalatos kérdése. Az Igazgató Asszony és *Csikvárné Takács Anikó* *gyógypedagógus* szakértő előadásukban a gyermek, a pedagógus, a jelenségek oldaláról közelítette meg a témát, majd a kortárs csoportok szerepéről, az agressziót kiváltó családi és társadalmi okokról beszéltek. A tanulók „áldozattá válása” („más”, szegregálódott, bűnbakká vált, ideális bűnbak stb.), annak iskolai tünetei (szorongás, késés, igazolatlan mulasztások, verbális agresszió, bezárkózás, deviáns csoportokhoz csapódás stb.) felismerése elsődleges az agresszió „kezelésében”. Kiemelt fontosságúnak ítélik meg a kortárs csoportok szerepét, ami egyben lehetőségként is jelentkezhet az áldozattá vált, agresszív fiatalok nevelésében. A szervezettebb szabadidő, a sport és az ezekben a csoportokban megtalálható kortárs segítők, a szülők (nagyon nehéz, de elérhető) bevonása sokat segíthetnek a közösségi nevelésben. Mindkét előadáson – az elméleti megközelítéseken túl – az intézmény munkáját, a meglévő pedagógiai/gyógypedagógiai szakismeret átadásának lehetőségeit, az általuk kidolgozott képzéseket is igyekeztek népszerűsíteni. *II. A szervezeti és módszertani innovációk* területén a *nyíregyházi RIDENS Szakképző Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégium* munkatársai – *Demeterné Fekete Marianna* inkluzív pedagógus, munkaközösség-vezető és *Zeleiné Lipcsei Tünde* szociálpedagógus – tartottak előadást. Munkájuk előtérbe a szociális kompetenciák fejlesztését állították, amit egy „*Lakótréning program*” megvalósításával realizáltak. Először röviden meghatározták a programot: A modellt, amiből a „lakótréning” kialakult egy dániai tanulmányúton ismerték meg. Dán kollégáink már néhány éve rájöttek arra, hogy a fogyatékos vagy hátrányos helyzetű fiataloknak nemcsak ismereteket kell tanítani, hanem élni is meg kell őket megtanítani. Erre szolgál a „lakótréning”, ami azt jelenti, hogy a fiatalok 3-5 fős csoportokban egy-egy önálló – erre a célra kialakított – lakásban élnek, és megpróbálják önállóan szervezni életüket. Ennek mintájára indították el Nyíregyházán – pályázati támogatással – saját *lakótréning programjukat*. Ez azt

jelenti, hogy a fogyatékos fiatalok (4-6 fő) beköltöznek egy Nyíregyháza belterületén lévő lakásba, ahol önállóan szervezik mindennapi életüket. Itt vannak először a szülőtől és a kollégiumtól távol, ahol felelősséget kell vállalniuk önmagukért és lakótársaikért. A lakásban „laknak” (mosnak, főznek, takarítanak, tanulnak és hasznosan töltik el szabadidejüket). Fontos feladata mindenkinek az önellátás elsajátítása, és a normák betartása. Ehhez a mentorok csak a legminimálisabb segítséget adják, és támogató feladatokat látnak el. A program tapasztalatait röviden így jellemezték: eredményességét leginkább az mutatja, hogy az a diák, akit eddig (12. évfolyamra jár) mindig kísértek vagy hoztak az iskolába a szülei, az egy hónap eltelte után már otthonról is egyedül képes járni az iskolába. Nagy eredmény az is, hogy a szülők számára is megkönnyíti az elszakadást, ami a tapasztalatok szerint nehezebb, mint a diák elszakadása a szülői háztól. A szülő tudja, hogy gyermeke nincs magára hagyva, botlásainak még nincsenek „életre szóló” következményei, így könnyebben képes elviselni az eddig „burokban tartott” felnőtt gyermeke önállósodását. A program az iskolában nemcsak a konkrét résztvevők életében hozott változást, hanem minden diák odafigyelt a programban részt vevők tapasztalataira. A kollégiumba visszaköltöző fiatalok sokat meséltek társaiknak arról, hogy hogyan éltek, mire kell figyelni az önálló életben, ami jó hatással volt a többiekre is. Olyan is jobban odafigyelnek tetteikre, pénzköltéseikre, és – ami talán a legfontosabb – egymásra. *Kunbegyési Ferenc* roma festőművész, mint „nem szakmabeli” „*Multikulturális tartalmak a művészeti nevelésben*” című előadásában magával ragadó stílusban mutatta be a kiskőrösi iskolában végzett újszerű tevékenységét, a művészet megismertetését és hatásait a hátrányos helyzetű, tanulásban akadályozott fiatalok személyiségére. Előadását az alábbi Van Gogh idézettel fejezte be: „Minél többet gondolkodom rajta, annál inkább érzem, hogy semmi sincs, amiben több művészet lenne, mint szeretni az embereket.” Látványos befejezést jelentett az a „busman video” című klip bemutatása, ahol egy roma fiatal énekel érzéseiről, életéről. A DVD-felvétel mintegy átvezetést volt második tématerületünkre. Az *Innovációk az infokommunikáció eszközeivel* témát *Virányi Anita* Drs gyógypedagógus, az *ELTE BGGYK Tanulásban Akadályozottak Pedagógiája Tanszéki Csoport* tanársegéde vezette be „*Tanulásban akadályozott „digitális bennszülöttek*” című előadásával. Akik figyelemmel kísérik a MAGYE konferenciákat, a mosonmagyaróvári konferencián már hallottak előadást Anitától ebben a témában, és számukra nem volt ismeretlen fogalom a „digitális bennszülött”. Az előadásból megtudhattuk, hogy ma már a tanulásban akadályozott tanulónépeség számára sem újdonság, már nem „soda” a számítógép, az internet a tudás hozzáféréseben. Fontos kérdést vet fel a tanulók jövőjének szempontjából az előadás alcímében felvetett kérdés: „támogatja-e az iskola az enyhén értelmi fogyatékos gyerekek digitális felzárkózását?” Az előadásban többek között felszínre kerültek olyan kérdések, hogy milyen viszony van az intézményes oktatás résztvevői és elemei, a digitális környezet, az IKT és az enyhén értelmi fogyatékosnak minősített gyerekek között, milyen jellemzői vannak a digitális létüknek, milyen különbözőségek és hasonlóságok figyelhetők meg köztük és az általános iskolás gyerekek között. Eredményei további kutatásokra ösztönöznek, mert érdemes megvizsgálni, hogy milyen az iskolai tanulási környezet, milyen különbségek figyelhetők meg a tanulók digitális eszközhasználatában, hogyan kommunikálnak online stb. Ezek a kutatások adják majd meg a választ arra, hogy milyen „digitális bennszülöttek” valójában a tanulásban akadályozott tanulók. *Gencsiné Hullár Teréz és Spisák Judit, a nyíregyházi RIDENS Szakképző Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégium gyógypedagógusai „A Komplex rehabilitáció a speciális szakiskolában, elektromos eszközök segítségével”* című

előadásukban azt mutatták be, hogy hogyan használhatók a korai fejlesztés során is alkalmazott eszközök a speciális szakiskolában. Ilyen többek között az egészségügyi rehabilitáció területéről a *MINISTIM-INTERSTIM gép*, amely segítségével diadynamikus áramos kezelés (fájdalomcsillapítás), galván áramos kezelés (gyógyszer, folyadék vagy kenőcs bevitel), szelektív ingeráram (bénult, petyhüdt izomzat ingerlése) kezelés valósítható meg. Fájdalomcsillapításra használják a *Transcutan-elektro-nervo-stimuláció /TENS/ rendszerét* és az *ULTRAHANG készüléket*, utóbbi a kötőszövet lazítására is alkalmas. Az *INTERSTIM KLM-202 gép* az interferenciás masszázásra szolgál, és szintén fellazítja a szöveteket. A *DR. BODY mágneses ágy* alapprogramja fájdalmat csillapít az ízületekben és az izomrendszerben. Egyéb programjai: relaxálás, rehabilitációs program, immunerősítés, anyagcsere serkentés, méregtelenítés. A *Masszázs párna* masszázs és vibrációs masszázs alkalmazására szolgál, a 4 fokozatú kézi masszírozó gép az egész test, vagy helyi masszírozásra ad lehetőséget. A komplex rehabilitáció területéről felvázolták még a gyógytorna, a vízágy és a masszázsfolat alkalmazását is. Sokat segít a képzett terapeuta segítségével alkalmazott *fény-hang terápia* is. Ezek mellett említették, hogy a speciális szakiskolában is jól alkalmazható a fejlesztésre a *Varázsdoboz*, a *Varázsbetű programcsalád*, a *Beszédmester* is. A hallássérülteket *Indukciós hurok*, a látássérülteket *olvasótévé*, *képernyőnagyító* és *képernyőolvasó* programok is segítik. A kiskőrösi *Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Egységes Módszertani Intézményének* kollégái, *Mezőfi-Horváth Antónia* pszichológus és *Fischer Lászlóné* gyógypedagógus „*Innovációs lehetőségek az audiovizuális stimulációs (AVS) rendszer alkalmazásával*” című előadásukban bemutatták a módszert és a fény-hang készüléket: Az eszközzel végzett vizsgálataik szerint a beiskolázás előtt álló, fény-hang terápiában, és ezzel párhuzamosan gyógypedagógiai fejlesztésben részesülő óvodáskorú gyerekeknél intenzívebb fejlődés tapasztalható a tanulási képességek területén a kontrollcsoporthoz képest, akik fény-hang terápiában nem, csak fejlesztésben részesülnek. Az iskolába járó tanulásban akadályozott tanulók halmozott képességzavaraira használt audio-vizuális stimuláció rendszeres használata mérhető javulást hoz a kontrollcsoporthoz képest. Az ép intellektusú, organikus háttérrel nem rendelkező óvodás korú gyerekekből álló minta összességében intenzívebb fejlődést mutat a mért mutatók mentén, mint a speciális tanterv szerinti oktatásban részt vevő tanulók.

A szekcióülésen elhangzott előadásokat érdekeseknek, újszerűeknek és hasznosnak ítélték meg a résztvevők. Megállapítottuk, hogy az előadásokra több időt lett volna szükséges biztosítani, és jó lett volna, ha az előadások után konzultációt is folytathattunk volna az előadókkal. Azt a kérés fogalmazták meg a szekcióvezető és a MAGYE vezetése felé, hogy a jövőben a konferencia szervezésénél vegyünk figyelembe ezeket az igényeket. (*Sum Ferenc szakosztályvezető*)

Iskolaegészségügyi és Korai fejlesztés Szakosztály

Előadásai tartalmának súlypontja a korai fejlesztés felé tolódott. A meghirdetett 11 előadásból 8 került megtartásra – betegségek és párhuzamosan két szekcióba való jelentkezés miatt. A szekció programja mindemellett változatos, érdekes, elgondolkodtató és problémafelvető volt. A viszonylag nagy termet az érdeklődők – 43 fő – megtöltötték.

Bicsákné Némethy Terézia igazgató (*Nyitott ház Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézet, Zalaegerszeg*) „*Törvényesség, finanszírozás, és bírói ítéletek a korai*

fejlesztés elszámolásában” c. előadásában ismertette a korai fejlesztés működését szabályozó törvényeket, rendeleteket (a mindenkori költségvetési törvény (2009. évi CXXX. Törvény III. melléklet 16. 2.2.); a mindenkori közoktatási törvény (1993. évi LXXIX. törvény); a 4/2010. (I.19) OKM rendelet), és hangsúlyozta a költségvetési törvény meghatározó szerepét. Bemutatta a Magyar Államkincstár által kért elszámolást, amely nincs összhangban a Közoktatási Törvénnyel, ebből fakadnak a nem tisztázott értelmezések, normatíva visszavonások. Ismertette a debreceni és a zalaegerszegi bírósági ítéleteket, és az ebből következő teendőket. Intézményükben nem fogadták el az Államkincstár vizsgálati jegyzőkönyvét, mert az nem állt harmóniában a törvénnyel. Fellebbeztek a regionális kincstárhoz, a fellebbezést visszautasították, ekkor került sor a bírósági tárgyalásra – amit az intézmény fenntartója megnyert, a MÁK-ot új eljárásra kötelezték. Ez a per mindannyiunk számára precedens értékű – bár Magyarországon nincs precedensjog. Az előadó fentiekén kívül érintőlegesen bemutatta az új kormány koncepcióját a korai fejlesztéssel kapcsolatosan. Hangsúlyozta a szakmai egyeztetés, a szakma meghallgatásának fontosságát a törvényhozásban. A fenti előadó egy másik előadás keretében ismertette a *Magyar Koragyermekkorai Intervenciók Egyesület* céljait, feladatait, melyben kulcsfontosságú feladat a szakemberképzés, az önálló szakmává válás, az érdekképviselés, a minőségbiztosítás, a szakemberek kapcsolattartása, online adatbázis létrehozása, a stratégia és szolgáltatásprotokoll kidolgozása. Gyirkis Ágnes és Tóth Krisztina gyógypedagógusok (*Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola és Készségfejlesztő Speciális Szakiskola Bukfenc Korai Fejlesztő Egységes Nevelési Centruma, Budapest*) előadásukban bemutatták az intézményükben folyó komplex korai intervenció keresztmetszetét, mely felöleli a Hidroterápiás Rehabilitációs Gimnasztikát, komplex gyógypedagógiai fejlesztést, DSGM terápiát, Alkalmazott Alapozó Terápiát. Beszámolójukat esetismertetéssel zárták.

Fejes Gabriella szurdopedagógus (*ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Hallássérültek Pedagógiája Tanszék, ELTE Speciális Gyakorló Óvoda és Korai Fejlesztő Módszertani Központ, Budapest*) „A családdal történő együttműködés megvalósulása a hallássérült kisgyermek korai fejlesztése során” című előadásában bemutatta, hogyan történik a család bevonása a korai terápiába. Ez a specifikus sérülés nemcsak az anyanyelv elsajátítását nehezíti, hanem erősen befolyásolja az anya-gyermek kapcsolatot is. A korai tanácsadás során a terapeuta kizárólag a családdal történő együttműködés révén tud fejlődést elérni a gyermek nyelvi- és kommunikációs képességeiben. Az anyát megtanítja aktív megfigyeléseket végezni gyermekén. Segítséget nyújt, ötleteket ad és támogatja a családot. A három felvázolt fejlesztési modell közül (gyermekcentrikus, melyben nincs jelen a szülő; koterapeuta; kooperációs) mindenképpen a kooperációs modell javasolt, mely nem könnyű feladat, de a mindennapi tapasztalatokból kiderül, hogy nagyon gyümölcsöző. Köntösné Lőrinc Eszter és Lukács Szandra szurdopedagógusok (*Dr. Török Béla Óvoda, Általános Iskola és EGYMI, Budapest*) „Hallássérült gyermekek utazótanári ellátása, korai fejlesztés a gyakorlatban” című előadásukban a munkájuk során felmerülő nehézségekről beszéltek: nincs megfelelő korai szűrés, felismerés, hallókészülék ellátás, a gyermekek későn jutnak terápiához, későn jutnak CI műtéthez, nincs hatékony kommunikáció az egyes szakterületek között. Feladatuknak tekintik a védőnői hálózat bevonását a munkába, tevékenységük szélesebb körű reklámozását, a bölcsődék számára segédanyagok készítését, honlapok, szülői fórumok létrehozását, hangsúlyozták a szülők megnyerésének fontosságát. Égler Linda szomatopedagógus-logopédus (*ELTE Speciális Gyakorló Óvoda és Korai Fejlesztő Módszertani*

Központ, Budapest) „A Duchenne-féle izomdisztrófia korai ellátása – lehetőségek, célok, feladatok és rehabilitációs kilátások egy gyógypedagógus szemével” című előadásában nehéz, embert próbáló témát feszegetett. Fenti megbetegedés nem gyógyítható, prognózisa igen rossz, a betegek 9-10 éves korukra kerekesszékekbe kényszerülnek, a szívmok és légzést támogató izmok sorvadása miatt a kimenetel végzetes. Egy ilyen betegséggel küzdő kisgyermek ellátása pszichésen igen nagy teher a gyógypedagógusnak is. Ugyanakkor a korai felismerés nagyon fontos, mert megnyújthatja a gyermek aktív életszakaszát. Az előadó felhívta a figyelmet a korai tünetekre (széles alapú járás, futási nehézségek, lábujjhegyezés, Gowers-jel: guggolásból nehezen áll fel, kontrak-túrák, kardiomiopathia, kóros elhízás). Bemutatta a rehabilitációs lehetőségeket ma-gyarországon és külföldön, kiemelt hangsúlyt helyezve az interdiszciplináris team-munka jelentőségére. *Tunyogi Erzsébet (Tunyogi Gyógyító Játsszobház, Budapest)* gyógypedagógus „A gyógyító játékkerápiával a következőket értük el” című előadásában 4 koraszülött, agyvérzésen átesett gyermek esetismertetését mutatta be videófelve-tel-lekkel demonstrálva. Mind a négy gyermeknél a játékkerápia igen korán megkezdődött és a körülményekhez képest igen szép eredményeket mutatott fel. *Kisari Károly (Down Egyesület, Nyíregyháza)* szülő, közgazdász előadása a „Mindenkinek becsengettek” programról igazi kuriózum volt a sok gyógypedagógus között. Szülőként más szemmel, más nézőpontból és más megítéléssel nézi az általunk fogyatékos embernek mondott társainkat. Mint mondta, ő nem veszi észre a fogyatékos embereket; embereket lát különböző képességekkel. A „Mindenkinek becsengettek” program célja a kommuniká-ció-s fal lerombolása az épek és a fogyatékosok között, a „mentális akadálymentesítés”. 800 gyermek vett részt eddig a programban Nyíregyházán, Budapesten és Vácott. Heti rendszerességgel közös projekteken dolgoztak. A komplex program a születéstől a munka világáig tart. A program fontos feladata korai fejlesztő központok létrehozása, integrált játszobházak működtetése, lehetőséget adni az ép iskolás gyermekeknek fogyatékos társaik megismerésére, a környezet reakcióinak felmérése, híd építése a többségi és a gyógypedagógusok között, fogadóképes táptalajt adni a kompetencia alapú oktatás megvalósítására. Kulcskérdésnek tartja a pedagógusok előkészítését. *Buday József főiskolai tanár (ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Gyógy-pedagógiai Kórtani Tanszék, Budapest)* „Kissúlyú újszülöttek posztnatális növekedése” című előadásában kérdésként vetette fel, hogy a kissúlyú, de nem iker újszülöttek (*small for date baby*) növekedése hogyan alakul. A Homoki Növekedésvizsgálat anya-gából dolgoztak. Hosszmetszeti vizsgálatuk eredményeit összevetették a Magyar Nem-zeti Növekedésvizsgálat adataival. Úgy találták, hogy a kis súllyal született gyermekek egy része jóval később, csak a serdülőkor végére éri el az életkorukra jellemző átlagot. (*Melegné Steiner Ildikó szakosztályvezető*)

Felnőttfogyatékoság-ügyi Szakosztály

A szakosztályi ülésen *Balogh Zoltán* vezérigazgató a *Rehabilitációs foglalkoztatás* ta-paszatalatairól számolt be a *Start Nonprofit Kft-nél*, valamint *Glatné Nagy Katalin* üzemvezető a „*Felnőtt fogyatékos munkavállalók foglalkoztatása a Pirebab Nonprofit Kft-nél*” című előadásában ugyancsak munkahelyi tapasztalatokat ismertetett. A két előadást üzembemutató követte. Megfogalmazódott, hogy a speciális szakiskolákban dolgozó kollégák számára ajánlott a szakosztályi ülésen való részvétel a továbbiakban, mivel a tapasztalatok hasznosítása alapján lehetne biztosítani a folyamatos átmenetet

a szakoktatás és a munkába állítás között; továbbá hatékonyabb lehetne a kétirányú információcsere a munkaadók és a munkavállalók között, különös tekintettel a jövőben pályakezdő fogyatékos munkavállalók tartós foglalkoztatásának elősegítésére. (Földes Tamás szakosztályvezető)

A Logopédiai Szakosztály és a Magyar Fonetikai, Foniátriai és Logopédiai Társaság közös szakmai programja

A Logopédiai Szakosztály és a Magyar Fonetikai, Foniátriai és Logopédiai Társaság Szekciójának két napos programja a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola előadótermében zajlott június 25-én, pénteken, egész nap, és 26-án, szombaton, délelőtt. Mindkét napon zsúfolásig megtelt az előadóterem, amelynek hallgatói között a gyógypedagógusokon kívül a rokon szakterületek szakemberei – orvosok, nyelvészek, pszichológusok – is szép számmal helyet foglaltak. Örömteli érzés volt, hogy a fiatal generáció is képviseltette magát: logopédus és nyelvész hallgatók, friss diplomások egyaránt megtalálhatóak voltak a hallgatóság között. A pénteki nap dominánsan a logopédiai köré épült, míg a szombati előadások elsősorban a társtudományok eredményeiről szóltak. Rövid összefoglalók bemutatásával próbáljuk visszaidézni ennek a két napnak a szakmai pezsgését. Sajnos Debrecen város csodálatos hangulatát, a szervező, vendéglátó intézmény kollégáinak segítőkészségét, a jó szervezést nem tudjuk hitelesen visszaadni, erről csak annyit mondhatunk, hogy „jól sikerült” konferencia volt. Reméljük, hogy az előadás-kivonatok azok számára is bizonyító erejűek lesznek, akik nem lehettek részesei ennek az eseménynek.

A 2010. június 25-i (péntek délelőtti) szakmai nap tartalma „Az artikulációs zavarok megközelítésének változásai” témakörben zajlott.

Mosányi Emőke – Gáll Edina: Az emberi hang és beszéd „gyógypedagógiai védelmében” – Pillanatképek a magyar logopédia régmúltjából (Fővárosi Beszédjavító Intézet és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Központ, Budapest) című előadása szerint a XXI. század gyógypedagógusa, logopédusa, ha visszanez, láthatja, hogy szakmánk kezdetén a megoldandó problémák pontosan olyan összetettek voltak, mint napjainkban. A megoldás frissessége, a kezdetek egészben szemlélő, lendületes tenni akarása azonban belénk is új erőt önthet, hogy célunkat megvalósítsuk. Az elődök útját magunkénak tudva pedig mi is tovább juthatunk. Schulmann Adolf 1926-ban megtartott előadásának zárszavát ma is minden beszédért tenni akaró gyógypedagógus figyelmébe ajánljuk: „Hiszem, hogy ebből az Értekezletből kifolyólag is sikerülni fog az illetékes körök, a társadalom és a szülők nagyobb érdeklődését a kérdés iránt felkelteni és ez nagyobb érdeklődés szüli majd a több cselekvést a beszédhibások ügye javára”. (ci.: A Magyar Gyógypedagógiai Társaság II. Országos Értekezlete 1926. június 6-án). *Polgári Anett* logopédus hallgató (*Kaposvári Egyetem*), *4,0–5,5 éves korú, tipikus beszédfejlődésű gyermekek beszédszervi működésének vizsgálata* c. kutatásában a vizsgálat célja a diadochokinetikus mozgás sajátosságainak megismerése volt. A vizsgálatban 4–4,5, valamint 5,0–5,5 éves korúak mintáját 15–5 fős csoportok alkották nemenként is hasonló megoszlásban. A diadochokinetikus beszédszervi működés vizsgálata beszéd nélküli és a beszéddel kísért helyzetben történt. A beszéd nélküli vizsgálat során két, ajakkal, illetőleg nyelvvel végzett ellentétes irányú mozgást kellett a gyermeknek végrehajtani. A beszéddel kísért vizsgálatban különböző hosszúságú szótagok adott

számú ismétlése volt a feladat. Az elemzés szempontjai a beszéd nélküli működésnél a válaszok pontossága, valamint az ismétléshez szükséges időtartam volt, a beszéddel kísért vizsgálati résznél pedig az előzőeken kívül a válasz koherenciája is. A rendelkezésre álló adatok alapján elmondható, hogy az idősebb korosztályhoz tartozó gyermekek átlagosan gyorsabb és pontosabb választ adtak mindkét feladatban. A feladattípusokon belüli, valamint az adott csoporthoz tartozó gyermekek közti különbség azonban figyelemre méltó volt. *Zakariás Lilla* logopédus „*A beszéd szerzett apraxiája. Önálló kórkép vagy társuló tünet együttes?*” (Pest Megyei Flór Ferenc Kórház Neurológiai és Mozgásszervi Rehabilitációs Osztály, Kistarcsa) előadásának célja a logopédiában elhanyagolt területnek számító beszédapraxia terminológiai kérdéseinek, vizsgálatának és terápiájának bemutatása. Mivel a kórkép entitását, afáziával való kapcsolatát napjainkig számos vita övezi, az áttekintésben hangsúlyos szerepet kapott a tünetek, a felismerést és elkülönítést segítő egyedülálló sajátosságok ismertetése. Szó esett továbbá néhány külföldön kidolgozott és elterjedten alkalmazott terápiás lehetőségről, stratégiáról, módszerről. *Sósné Pintye Mária – Fehérné Kovács Zsuzsanna* „*A fejlődési diszpraxia: diagnózis és terápia*” (ELTE BGGYK Fonetikai és Logopédiai Tanszék) kérdéseit tárgyaló előadásukban felvetették, hogy az artikulációs zavarok kezelésében a szakembereknek nagy nehézségeket okoz az orofaciális diszpraxia felismerése, kezelése. Az előadás röviden áttekintette a diszpraxiára irányuló kutatásokat. A bemutatásra került program és a hozzákapcsolódó kártyasorozat hatékony segítséget nyújthat a beszédszeri működés tervezésének és kivitelezésének támogatásában. Az új módszer és eszköz bevezetésének kettős célja van: egyrészt frissíteni a logopédusok előkészítő gyakorlatainak módszertani tárházát, és lehetővé tenni, hogy az otthoni gyakorlatban a szülő kompetensen tudjon segíteni gyermekének. Másrészt a beszédhangok képzésének nehézségi fokozatait figyelembe vevő ajak-és nyelvgyakorlatokból szisztematikusan felépített rendszerbe foglalni a már ismert és az új gyakorlatelemeket, és ezzel lehetővé tenni az egyénre szabott, kis lépésekben haladó fejlesztés tervezését és kivitelezését. Az előadás egy kidolgozott logopédiai kezelési mód és eszköz bemutatásával kívánta a téma és a fejlesztés iránti érdeklődést felkelteni. *Gavallér Anita* logopédus hallgató „*A nyelési rendellenességek, a pöszeség és az ezekhez társuló fogazati eltérések összefüggései*” témájáról számolt be. Ismeretes, hogy a nyelvlökéses nyelés felismerése, valamint terápiája leginkább az óvodásokat és kisiskolásokat érinti. Míg ennél a korosztálynál spontán javulással is számolhatunk, későbbi életkorban, a növekedés befejeződése után, már csak a komplex terápia eredményezhet javulást. A vizsgálat célja a középiskolás korosztályban a nyelési rendellenességek, a pöszeség, az ezekhez társuló fogazati és artikulációs eltérések, és a köztük lévő összefüggések feltárása volt. A vizsgálatok Nyíregyházán két középiskolában (szakiskolában és egy gimnáziumban) folytak, 152 tanuló bevonásával. A vizsgálat egyrészt az anamnesztikus adatokra, másrészt a fogazatra, a nyelésre és az artikulációra irányult. Az eredmények egyértelműen mutattak rá ezek összefüggéseire még ebben az eddig nem vizsgált korosztályban is. Az írott nyelvi zavarok megközelítésének változásai témakörben (ELTE BGGYK Fonetikai és Logopédiai Tanszék) *Lórik József – Majercsik Edit: A fonológiai tudatosság debreceni vizsgálatáról* számolt be. Az írott nyelv (az olvasás és írás) elsajátítása az iskolás gyermekek egyik legnagyobb teljesítménye. Hazai és nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy az ezt megtanulni igyekvő gyermekek között jelentős különbségek vannak, ezeket a különbségeket pedig már az óvodáskor végén fel lehet ismerni. A gyermekek közötti eltérésekről és a majdani olvasás- és írásteljesítmények összefüggéséről beszámoló kutatások szerint elsősorban a nyelvi (fonológiai, morfológiai-szintaktikai, lexikai-

szemantikai stb.) műveletek végzésében tapasztalható sikertelenség okolható az olvasási-írási kudarcokért, a (fejlődési) diszlexiáért, diszgráfiáért. A nemzetközi eredmények ellenére a magyar logopédiai gondolkodásban az 1970-es évektől máig a nyelvtől független vizuális és finommozgási teljesítmények állnak az olvasás-írás zavarainak megelőzése középpontjában. Az előadás ismerteti egy eljárást (és előzetes eredményeit), amely az iskolába lépő gyermekeknek azokat az – elsősorban nyelvi – képességeit vizsgálja, amelyek az olvasás-írás megtanulásához szükségesek. A vizsgálat, amelyet Debrecen város és környező településeinek logopédusai végeztek 100 iskolába lépő gyermekkel (innen a címben megjelölt elnevezés), a következő területekre terjedt ki. a) Aktív szókincs: antonima- és hiperonimamegnevezés. b) Verbális emlékezet: szám- és szóismétlés. c) Fonológiai feldolgozás: álszóismétlés. d) Morfológiai-szintaktikai manipuláció. e) Fonológiai manipuláció. Az eredmények azt mutatják, hogy a vizsgálat megfelel a pszichometriai követelményeknek, alkalmas arra, hogy az iskolakezdés előtt álló gyermekek olvasáshoz és íráshoz szükséges nyelvi képességeinek megismerése révén megbecsüljük a várható olvasási és írási nehézségeket. A szakosztályi ülés *a képzés változásait* is tárgyalta. Erről *Lajos Péter főiskolai tanár (ELTE BGGYK Fonetikai és Logopédiai Tanszék) „Változások a logopédus képzésben”* c. előadásában számolt be. Áttekintette a logopédus képzés rövid történetét, az aktuálisan körvonalazódó feladatokat és célokat, amelyek már a gyógypedagógus alapképzés (BA) logopédiai szakirány tapasztalatainak tükrében fogalmazódtak meg.

Péntek délután két szakmai műhely nyújtott tájékoztatást a kollégáknak nagy érdeklődés mellett. Az 1. Műhely előadói, Horváthné Moldvay Ilona és Gárdonyiné Kocsi Ilona.

Logopédusok, közoktatási szakértők, Rétság Kistérség Egységes Pedagógiai Szakszolgálat igazgatója, és a Székesvehérvári Beszédjavító Intézet igazgatója a logopédiai tevékenység ellenőrzésével kapcsolatos jogszabályi háttérrel, a fenntartói kötelezettségről, a szakmai, tanügyigazgatási, és dominánsan a hatósági ellenőrzésekről szoltak. Tapasztalataik összefoglalásával különösen a szakszolgálatok vezetőinek, minőségügyi szakembereinek, szakértőknek adtak kiváló támpontokat mindkét – ellenőrző és ellenőrzött – szerepben.

A 2. Műhely: Augmentatív és alternatív kommunikáció témában a Bliss Alapítvány Segítő Kommunikáció-módszertani Központ munkatársainak közreműködésével zajlott.

A műhely igen népszerű volt nem csak a logopédusok, hanem a konferencia más szakterületeinek képviselői körében is. A kiemelkedően szervezett és szemléltetett műhelyben betekintést nyerhetett a hallgatóság az augmentatív és alternatív kommunikáció lehetőségeibe és az e köré szerveződő segítő tevékenységbe egyaránt.

A 2010. június 26-i (szombati) szakmai program:

dr. Szentkúti Gabriella – Bajnócziné Szucsák Klára – dr. Tamás László: A hangszalag- és gégebénulások foniátriai vonatkozásai. (Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház Fül-Orr-Gégészeti Osztály) Az előadás célja a hangszalag- és gégebénulások foniátriai ellátásának bemutatása volt. 2005. január elsejétől 72 beteget vizsgáltak és kezeltek a Foniátriai Ambulancián. Vizsgálták a recurrens paresisek okait. A betegek gégestatusát digitális videoendoscopos és stroboscopos technikával rögzítették. Értékelték a betegek hangját (hangindítás, hangszín, hangtartás), a pareticus oldali hangszalagregzések megtartott vagy hiányzó voltát, a záródás mértékét. Kezelésük során ultrahangos ingerlést és hangterápiát alkalmaztak. Felvételek bemutatásával demonstrálták a terápia eredményeit. Ezek alapján levonható következtetéseink: 1. hangszalagbénulások esetében

kiemelkedő fontosságú a mihamarabb megkezdett terápia. 2. friss paresis esetén gyors javulást eredményez a hangszalag ultrahangos ingerlése. *Bajnócziné Szucsák Klára* – dr. Szentkúti Gabriella** – dr. Markó Alexandra*** – Gráczy Tekla Etelka*****: *A hangterápia eredményességének vizsgálata diszfóniás betegeknel* (* Semmelweis Egyetem Fül-Orr-Gégészeti és Fej-nyaksebészeti Klinika, ** Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház Fül-Orr-Gégészeti Osztály, *** Eötvös Loránd Tudományegyetem Fonetikai Tanszék, **** MTA Nyelvtudományi Intézet Fonetikai Osztály) c. előadása szerint számos kutatás elemezte, hogy milyen akusztikai vagy/és percepcióos beszédjellemzőkkel írható le a beszédterápia hatékonysága; milyen terápia típus és milyen mértékben segíti a beteg beszédgyógyulását; milyen különbségek jellemzik az egyes diszfónia típusokban elérhető hatékonyságot. A jelen kutatásban 10 (funkcionális, illetve organikus) diszfóniás beteg terápiáját követték nyomon. Hangfelvételeket készítettek az egyes beszédtréningek alkalmával a hangterápia előtt és után. A felvételeken akusztikai méréseket végeztek a Praat programmal. Vizsgálták a jel-zaj viszonyt, a jitter és a shimmer értékeit. Statisztikai módszerekkel összevetették a terápia eredményességét az organikus és a funkcionális diszfónia esetében, illetve elemezték az összefüggést a terápia időtartama és az elért eredmények között az SPSS segítségével. A kutatás segítségével objektív adatok nyerhetők a terápia hatékonyságáról, így eredményei hozzájárulhatnak egy egységes magyar hangterápiás protokoll kialakításához. *Beke András: Magánhangzó-időtartamok nagyothalló gyermekek spontán beszédében (MTA Nyelvtudományi Intézet)* c. előadása kiemelte, hogy a halláscsökkenés nemcsak a beszédfeldolgozás folyamataiban okoz nehézségeket, hanem befolyásolja a beszéd kivitelezését is. A szupraszegmentális szerkezet jellegzetes eltérései mellett a beszédhangok ejtése is módosul a nagyothalló gyermekek beszédében. A magánhangzók nemcsak minőségükben különböznek a tipikus beszédfejlődésű gyermekekétől, hanem valószínűsíthetően időtartamukban is eltérő mintázatot mutatnak. A jelen kutatás arra a kérdésre kereste a választ, hogy a halláscsökkenés milyen jellegű eltéréseket okoz a magánhangzók időtartamaiban. Az elemzéshez 10 hallássérült (idegi és kevert típusú, 50 dB feletti halláscsökkenés) általános iskolás és 10, korban illesztett ép halló általános iskolás gyermek spontán beszédét rögzítették. Az annotálást követő akusztikai mérések a Praat és a MATLAB 5.0 szoftverrel történtek. A statisztikai elemzéseket az SPSS 13.0 szoftverrel végezték. A kutatás eredményei – a hallássérültek beszédére jellemző paraméterek meghatározásával – hozzájárulhatnak a beszédfejlesztő terápia pontosításához, különös tekintettel a magánhangzók időtartamára. *Horváth Viktória: Megakadás jelenségek nagyothalló gyermekek spontán beszédében (MTA Nyelvtudományi Intézet)*: A halláscsökkenés elsősorban a beszédfeldolgozás folyamatait korlátozza, de befolyásolja a beszéd szegmentális és szupraszegmentális szerkezetét is. Az auditoros visszacsatolás hiánya artikulációs hibákat és a kommunikációs nehézségek miatt nyelvi zavart eredményezhet, érintve a felsőbb tervezési szinteket is. A tervezési folyamatok működésére a felszíni szerkezetben előforduló diszharmonikus jelenségek utalnak, ezért a jelen kutatás célja a nagyothalló gyermekek megakadás jelenségeinek feltérképezése. A kutatáshoz 10 hallássérült (idegi és kevert típusú, 50dB feletti halláscsökkenés) általános iskolás és 10, korban illesztett ép halló általános iskolás gyermek spontán beszédét rögzítették. A vizsgálat során a spontán beszédben előforduló megakadások típusait és arányait adatolták, elemezték, továbbá az önjavítási stratégiákat. Az adatok feldolgozását a Praat 5.1 és az SPSS 13.0 szoftverekkel végezték. Az eredmények rávilágítanak a nagyothalló és ép halló gyermekek nyelvi tervezési folyamatainak

különbségeire, illetve az önmonitorozási és önjavítási folyamataik jellegzetes mintázataira. *Gyarmathy Dorottya: Tipikus és atipikus diszharmonia-feloldási stratégiák (MTA Nyelvtudományi Intézet, Fonetikai Osztály)* A spontán beszédet a beszédtervezés és a kivitelezés diszharmonijának, illetőleg az egyes szintek műveleti összehangolatlanságának következtében különféle megakadási jelenségek akasztják meg. Ezek a beszélőnek a hiba felismerésére és javítására, a hallgatónak pedig a közlés feldolgozására biztosítanak megfelelő időt. A beszédproduktív folyamat során alkalmazott problémamegoldó stratégiák univerzálisak, de nyelvspecifikusak is egyben. Az előfordulási gyakoriság szempontjából jellemző individuális eltéréseket mutathatnak. A beszélő bizonytalanságát jelző ismétlések és újraindítások a spontán beszéd jól ismert velejárói. Abban az esetben azonban, ha előfordulásuk feltűnő mértékben megnövekszik, felmerül az esetleges beszédzavar lehetősége. Az előadás választ kerest arra, hogy az említett két megakadástípus megnövekedett előfordulása utalhat-e a dadogás fennállására, s ha igen, ez mivel indokolható. Az eredményeink hozzájárulhatnak a dadogás, illetve a hadarás sajátosságainak pontosabb megismeréséhez. *dr. Révész Péter – prof. dr. Gerlinger Imre – prof. dr. Pytel József: Fiatalok és az mp3 lejátszók- fokozott kockázat, kevés óvintézkedés (Pécsi Tudomány Egyetem, Fül-Orr-Gégészeti, Fej-Nyaksebészeti Klinika)* Az elemzés célja a fiatalok zenehallgatási kultúrájának bemutatása hallásukat veszélyeztető és azt óvó zenehallgatási szokások alapján, valamint-e szokások összefüggéseinek vizsgálata demográfiai, szociológiai, használati gyakorisági sajátosságokkal. *Anyag és módszer:* 2009 évben 195, többségében gimnazista, kisebb részben egyetemista fiatal (15-25 évesek) kértek meg a zenehallgatási szokásokról szóló kérdőív névtelen kitöltésére. A kérdőívben szereplő hangerősség szintet hangosnak minősítették a grafikusán állítható hangerő szabályozó háromnegyedét elérő, azt meghaladó hangerő esetén (85 dB felett). A hordozható zenelejátszó használatára irányuló kérdések közé pszichológiai célú kérdések is kerültek, felvetve az LMDD (loud music dependency disorder) problémakörét. *Eredmények:* 93,8%-a a résztvevőknek hallgat fül/fejhallgatón keresztül zenét; 49,7% gyakori felhasználó, 49,2% hangosan (háromnegyed hangerőn és afelett) hallgatja lejátszóját, és mindössze 12,3%-uk használja a túlzott hangerőt korlátozó funkciót. A gyakori felhasználók közel négyszerese hallgatja hangosan lejátszóját a hordozható készüléküket ritkán hallgató csoporthoz képest. A gimnazisták közel másfélszer gyakrabban hallgatják hangosan lejátszójukat az egyetemistákhoz képest. A nemzetközi adatok alapján előnyben részesített fejhallgató használata mindkét korcsoportban hasonlóan alacsony, 11,8%. A megkérdezettek több mint 85%-a nem szívesen mondana le a zenehallgatási szokásairól. A gimnazisták 99,3%-a hallott a túlzott hangerő káros hatásairól, de 50,3%-uk nem mindig, vagy egyáltalán nem figyel erre, az egyetemisták közül mindenki tisztában van a kockázattal, 41%-uk azonban nem figyel következetesen erre. *Konklúzió:* Az mp3 készüléket használó fiatalok gyakran hallgatják lejátszójukat halláskárosodást okozó hangerősségek mellett, és ritkán alkalmaznak védő funkciót. Jellemzően a megkérdezettek több mint 90%-ának baráti köre is használ hordozható zenelejátszót, többségük nem mondana le szívesen erről a zenehallgatási módról. A kérdőívre választ adók tisztában vannak hallásukat veszélyeztető szokásukkal, azonban a gimnazisták fele nem végez óvintézkedést. A gyakori felhasználók gyakrabban hallgatják hangosan lejátszójukat, miközben a zajártalmat korlátozó védelmi opciót ritkán alkalmazzák készülékükön. A fiatalok többsége nem tart szünetet zenehallgatás közben. A fejhallgató használata – bár előnyösebb volna – nem terjedt el a megkérdezettek körében. *dr. Pataki László és tanítványai – Biszak Anita, Bús Ágnes, Kriston Annamária: A ballási*

diszkrimináció zavarai, megkésett beszédfejlődés, szenzoros diszfázia, autizmus estén (ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Gyógypedagógiai Körtani Tanszék): Az előadók ismertették az egyes frekvenciákra korlátozott hypersensitiv hallás jelenségét, a beszédértésre gyakorolt hatásait, diagnosztikus eljárásaikat, valamint a korrekt diagnózis alapján végzett „Hallásélesztés“ terápiá eredményeit.

A konferencia zárásaként, a Magyar Fonetikai Foniátriai és Logopédiai Társasággal közösen, ebben az évben is átadásra került a *35 év alattiak „legjobb előadás díja”*, amelyet dr. Révész Péter: *„Fiatalság és az mp3 lejátszók – fokozott kockázat, kevés övintézkedés”* című előadása érdemelte ki a bírálótestület szavazatai alapján. A hallgatóság is egyértelműen alátámaszthatja a döntés helyességét. A fiatal kutató a tartalom és a forma összhangjára törekedett, amelyet még a témához és a helyhez illő szellemes humor is fűszerezett, a jelenlévők legnagyobb meglegésére. *(Fehérvényi Kovács Zsuzsanna szakosztályvezető)*

Összefoglalva: a Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete igen jó szakmai színvonalú, tartalmas, jól szervezett konferenciát tudhat a magáénak, s ezért külön köszönet illeti ezúton is a szervezőket, Szabó Imre igazgató urat és a debreceni Bárczi Gusztáv Egységes Gyógypedagógiai Intézmény munkatársait. A szakosztályok többsége élt azzal a lehetőséggel, hogy a szakterület speciális szempontjait figyelembe véve szakmai javaslatokat fogalmazott meg a döntéshozók számára. Ezek összesítésre kerültek, de a *Gyógypedagógiai Szemle* jelenlegi számában, részben terjedelmi okok, részben pedig szakterületi hiányosságok miatt most nem kerülnek közzé. A MAGYE vezetősége a szakosztályvezetők közreműködésével ezeket 2011 elején úgy pontosítja, hogy azok a döntéshozók számára betekintést jelentsenek az egyes szakterületek problémáiba, a megoldást igénylő feladatokba és járuljanak hozzá a fogyatékos személyek társadalmi beilleszkedésének hatékonyabb elősegítéséhez, a gyógypedagógiai szolgáltatások körének biztosításához.

Gereben Ferencné

A GYOSZE régi és újabb számai kaphatók:

Krasznár és Fiai Szakkönyvesbolt

1071 Budapest, Damjanich u. 39.

Telefon: (1) 322-1485, (1) 322-1485

E-mail: krasznaresfiai@t-online.hu

Kedves Kollégák!

A MAGYE tagdíja:

aktív dolgozók számára: 2 800 Ft/év

nyugdíjasok számára: 1 800 Ft/év

Kérjük tagjainkat, hogy a 2011. évi tagdíjat, illetve aki még nem fizette be, a 2010. évi tagdíjat a **11707024-20094959** bankszámlaszámra szíveskedjenek átutalni.

Egyéni megkeresésre csekket küldünk (MAGYE 1071 Budapest, Damjanich u. 41-43.).

Felvilágosítás kérhető Simon Tímeától a **magye.1972.17@gmail.com** e-mail címen.

A MAGYE-val kapcsolatos egyéb információk a fenti levél- és e-mail címen kérhetők.

*Kellemes karácsonyi ünnepeket
és békés, boldog új esztendőt kívánunk
minden kedves Olvasónak!*

Table of Contents

ORIGINAL PUBLICATIONS

<i>Fejes, József Balázs – Szenczi, Beáta</i> : Learning Problems in the Hungarian and the American Literature	273
<i>Balázs, Boglárka</i> : Allergy	288
<i>Vecsey, Katalin</i> : Voice Coach and the Theatre	293

FROM WORKSHOPS OF PRACTICE

<i>Hobendorf, Csilla</i> : Possibilities of Integration in Free Labour Market – Integration Assistance at Workplaces in Germany	312
---	-----

BOOKS AND NOVELTY

Quaiser-Pohl, Claudia – Rindermann, Heiner: Diagnostic Development (Entwicklungsdiagnostik) (<i>Csányi, Yvonne</i>)	315
Klöck, Irene – Schorer, Caroline: Exercise Collection Early Childhood Intervention (Übungssammlung Frühförderung) (<i>Csányi, Yvonne</i>)	316

HISTORY OF SPECIAL EDUCATION

110 Years of Education of Special Educators in Hungary (<i>Mrs. Gordos Szabó, Anna</i>)	317
---	-----

OBSERVER

Very Graceful, Very Summer – The <i>Rain Man</i> on stage at Belvárosi Színház (<i>Szekeres, Szabolcs</i>)	333
Information Technology Tools in Special Educational Needs – Introduction of the 'GyITE' Project (<i>Nádor, László – Mrs. Szabóné Vékony, Andrea</i>)	334
„We're also blind in smoke” – errata	335

IN MEMORIAM

Volentics, Anna (1948–2009) (<i>Eigner, Bernadett</i>)	337
--	-----

NEWS FROM THE LIFE OF MAGYE

38th National Symposium (<i>Gereben, Ferencné</i>)	348
--	-----